

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lysende barneøjne juleaften

L. POULSEN I/S

TØMRER- OG SNEDKERMESTRE
WICHMANDSGADE 15
ODENSE

A/S CHR. FABERS FABRIKER

RYSLINGE

ODENSE KVÆGTORV

AKTIESELSKAB

ENTREPRENØRFIRMAET

CARL NIELSEN A/S

ODENSE

STENCO A/S

BETONCO A/S

ODENSE

I/S RESTAURANT

SCT. KNUD
ODENSE

GRAABRØRE
FARVEHANDEL
ODENSE

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidste efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: General Fl. B. Larsen, Kastellet, København Ø.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.

Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Distriktslæge Børge Næsted, Scoresbysund, Grønland.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Afleveret til postvæsenet d. 14. decbr.
Næste nr. udkommer den 25. jan.

INDHOLD:

Side

Ville han blive løsladt?	179
Man var ene i 1943	180
Frihedskæmper siden 1928	181
Englænderne måtte bøje sig	185
Medmenneskelig forståelse	191
Gestapofangerne	193
Konference i Vestberlin	193
De mødes i en kælder	195
Et stykke Neuengamme til København	195
Hilsen fra Norge	197, 199
Dachau-klubben	201
Bøger	203
Register for 1961	207

Ville han blive løsladt?

Han var en fremtrædende militærmand, men tyskerne tog ham den 29. august. Hjemme gik hans hustru sammen med deres lille datter og ventede — kæmpede for at få far fri — ventede — prøvede igen.

Dette er hustruens gribende beretning om den lange ventetid — og hvad der skete — tilsidst.

Julen 1943 nærmede sig med raske skridt og spændingen steg — ville min mand blive løsladt, så han nåede hjem til jul? Mange kræfter var sat igang — alle forsøg gjort — vi kunne kun håbe — og vente.

Den 22. december oprandt — og vi havde stadig intet hørt. Aftenen i forvejen havde vi — vor lille datter, vor unge pige og jeg — selv prøvet at kalde lidt julestemning frem. I sidste øjeblik havde vi besluttet os til at gribe til denne udvej: De to skulle næste morgen rejse med toget til en by i Nordjylland, hvor vi havde nære slægtninge, og hvor også vor unge pige var fra. Det var jo ingen nytte til at ødelægge julen for flere end højst nødvendigt. Stuerne var julesmykket med alle de kære gamle ting — juletræet pyntet — og gaverne lå parat. Sammen spiste vi „gåseskroget“ med tilbehør — „brystet“ var skåret ud og syet sammen — det kunne jo saltes og ryges til senere, om der ikke blev brug for det juleaften. Vi havde alle tre prøvet at holde „fanen højt“ — men julestemning var der ikke meget af.

Nu var jeg alene, og i ensomheden fik tanker — og tårer frit løb. Meget havde vi været igennem siden den 29. august. I tre uger anede vi ikke, hvor min mand befandt sig. Alle forespørgsler blev fejlet af — et brev sendt direkte til von Hannecken havde heller ikke givet noget resultat — man stod magtesløs i stum fortvivelse. Så ved et rent tilfælde fik vi at vide, at min mand var „overført til København“. På vej dertil fra den by, hvor han blev taget af ty-

skerne den 29. august, havde han sidet tre dage i den hjemlige arrest — uden at vi anede det — og da vi fik det at vide, var det for sent.

Meddelelsen kom gennem vor boghandler, som fortalte os, at en tysk arrestbetjent havde henvendt sig i hans forretning og bedt om et „Nyt Testamente“, som skulle debiteres min mands konto. Boghandleren forstod straks vinket og lod mig det vide. — Omgående pakkede jeg en kuffert med rent tøj, tobak, civilt tøj o. s. v. og gik til arresten, blev også lukket ind og fulgt op ad den med trådvæv omgivne trappe midt i bygningen til øverste etage, for kun der at erfare, at min mand samme dag var blevet „overflyttet“, hvorhen vidste man ikke, men kufferten kunne de godt tage sig af og „sende efter“. Det tilbud følte jeg dog ikke trang til at efterkomme — og begyndte nedstigningen med kufferten, som føltes meget tungere end før.

Igen stod vi på bar bund, men så skete det, at en bekendt af os, som var mødt op for at få en „passerseddel“ til brug i spærretiden, under sin venten på det tyske kontor opdagede min mands navn på den øverste af en bunke sedler på tyskerens skrivebord. Teksten vendte godt nok på hovedet for ham, der ventede, men han var ikke i tvivl og fandt også ud af, at der stod: Overført til København.

Jeg havde selv været på samme kontor med min forespørgsel, men var blevet afvist. Så tog familien i København fat på eftersøgningen og

fandt endelig min mand i „Vestre“ — og nu kom der gang i pakkerne med det hårdt tiltrængte rene — og især varme tøj.

I tre uger havde han kun haft det sæt tynde sommerundertøj, han gik og stod i, da han blev taget, og nu var vi nået til sidst i oktober — og varme var der ikke i den celle, han sad i; men familie og venner trådte til og mødte troligt op hver eneste pakkedag, indtil jeg selv kom til København og fik det hele organiseret.

En rejse fra Jylland til København var i de dage en omstændelig ting — tilmed havde jeg mit arbejde at passe tilligemed barn og hjem. På een af rejserne måtte jeg overnatte to gange undervejs — en anden gang kom jeg først til København sent om aftenen og måtte i bælgmørke og i spærretid traske ud på Frederiksberg — jeg kan endnu føle tyskernes jernbeslåede hæle bagefter mig, da jeg med tung kuffert knuget i hånden tumlede ud ad Gl. Kongevej. — Og aldrig vil jeg heller kunne glemme opholdene i den stuvende fulde fængselscelle, der benyttedes som „venteværelse“ for de pårørende, som — efter timelange ventetider på det ene tyske „bureau“ efter det andet havde tilkæmpet sig tilladelse til et besøg i fængslet på — 10 minutter! Et sådant besøg afhang i eet og alt af, hvem „tolken“, som overværede besøget, var, Hvis det var hende med det kendte danske navn — gift med en tysker, så vidste vi på forhånd, at udfaldet var ødelagt, og den tapperhed, mangen havde lovet sig selv at lægge for dagen, forsvandt på forhånd i de våde lommetørklæder.

Som modvægt mod de triste tanker måtte jeg genkalde alle de mange gange, hvor man havde mødt forstående og hjælpsomme mennesker — ikke alene i disse „venteværelser“, man overalt, hvor man henvendte sig om hjælp, det være sig både når det gjaldt at skaffe de fængslede de meget eftertragede goder som tobak, læsning, ekstra rationeringskort — for at kunne få lidt „godt“ med i pakkerne og lignende, men også når det drejede sig om ren åndelig hjælp, når det kneb at holde ud, det gjorde

godt at tænke på — men — nu skrev vi den 22. decbr. — og endnu ingen besked — kun vente, vente.

Jeg var under alle disse indtryk sunket ned i læsekrogen — i en dyb stol, som var svær at komme op af. Pludselig lød der et lille klemt på telefonen, som stod på skrivebordet et stykke derfra. Under enhver anden omstændighed ville jeg have tænkt: Det betyder ikke noget, det ringer nok igen, men nu fløj jeg op — tog telefonen — og i den lød min mands stemme: er det dig — lille — — — ?

Ingen melding fra centralen — og det på et tidspunkt, da der kun måtte føres livsvigtige udenbys samtaler, men det havde man også på det hotel, hvor min mand nu befandt sig, tilfulde forstået og havde formidlet forbindelsen.

Hvad der blev sagt — jeg ved det faktisk ikke idag — forstod kun, at min mand endnu den 23. havde „noget at ordne“ i København, men ville tiltræde hjemrejsen den 24. så tidligt,

det var muligt at komme med et tog, men hvad betød tidspunktet — han var fri — vi skulle ses igen! — men den glædelige nyhed måtte spredes straks til slægt og venner, og jeg kastede mig over telefonen — men — sindsbevægelsen havde nok været for stor — pludselig svigtede min stemme totalt. I flere dage kunne jeg kun hviske, men mere behøvedes nu heller ikke, da jeg den 24. hen under aften hørte nøglen blive drejet om i entredøren, for det viste sig, at hans stemme ikke var meget tydeligere end min, da vi endelig kunne ønske hinanden „glædelig jul“.

Gåsebrystet blev ikke røget denne gang — det blev stegt, som det var — og nydt — og tiltrængt var det! 30 pund havde min mand sat til i de 3 månederne. Endnu var trængslerne ikke forbi — tyskerne havde ham stadig under opsyn — i mange måneder skiftede han mellem 4 forskellige sovsteder, men han var fri — og vi var to om at bære byrderne.

Man var ene i 1943 Man sov let i 1944

Af chefredaktør Børge Outze

min hukommelses arkiv, når der spørges om krigsprægede erindringer, som har noget at gøre med jul. Den korteste er den ældste.

Jeg kom gående ad Nørregade i København mod Nytorv og Gammelortov, såvidt erindres på vej mod det illegale postkontor, som i en periode fandtes på Nytorv lige overfor Domhuset. Jeg skulle videre til et møde, hvor det var klogt at møde bevæbnet, så jeg havde pistol i livremmen. Jeg husker, at det var ved at mørkne, og at Gammelortov var mennesketomt. Jeg gik i mine egne tanker og så mig, som man havde for vane dengang, måske lidt mere til siderne end lige frem.

Pludselig standsede jeg. Foran mig var en mur af mennesker, som var i bevægelse, og over den hang guirlander. Alle gik med pakker.

Da — og først da — slog det mig, at det snart var jul; at butikkerne

Ens erindringer fra krigens tid er tit som filmsstrimler, der er blevet klippet over hist og her, og som det er svært at sætte rigtigt sammen igen. To strimler, hver på kun få meter, kan hentes frem fra

var åbne, og at folk var på juleindkøb.

Jeg banede mig vej på tværs af strømmen og fortsatte. Jeg husker, at jeg havde fornemmelsen af, at var det kaffe; jeg husker det ikke. folk standsede og kiggede efter manden, som gik på tværs, og som var ensom; men ingen har formodentlig så meget som set mig. Det er måske ikke meget af en oplevelse, set med andres øjne i 1961; men den føltes som noget symbolsk. For man var jo ensom i 1943. Man gik sin egne veje. Man glemte den fredelige tilværelse.

DEN ANDEN STUMP FILM kan spilles som farce, til en afveksling. I begyndelsen af december 1944 flyttede jeg ind på et hotel i Stockholm. Jeg var ikke mange sure sild værd; var ankommet til Sverige med tre slags lus og i en forfatning, så jeg vist nærmest lignede noget, katten havde ladet ligge. Nogle uger i Shellhuset tog på sin mand i 1944.

Jeg var, som nogle af jer ved, sluppet fra tyskerne ved at lade mig „hverve“ som spion. Officielt var jeg nu på vej til Rusland, hvortil jeg dog ikke drømte om at rejse. Nogle få var indviede, og de havde pålagt mig at være på vagt overfor tyskerne i Stockholm; den dag, komedien var færdigspillet, kunne Gestapos arm være lang. Jeg var derfor, hvilket vist ellers ikke var almindeligt blandt flygtninge, altid bevæbnet. Iøvrigt sad danske vaner mig i den grad i kroppen, at jeg næppe havde kunnet sove uden pistol gemt i sengen.

Jeg var kommet sent i seng en nat efter en dag med mange møder og syntes knap, jeg havde sovet, da det puslede ved døren. Man sov let i 1944! Døren gik op. Jeg reagerede, som jeg ville have gjort det hjemme. Jeg blev liggende med lukkede øjne og afsikrede under tæpperne pistolen, som jeg forsigtigt vendte mod døren uden at tage hånden op. Man kan godt skyde gennem tæpper.

Så skete der noget besynderligt. Der blev lyst, uden at nogen havde rørt kontakten. Og nogen sang!

Jeg slog øjnene op. Ved sengen stod en luciabrud med lys over hovedet, omgivet af hvidklædte terner!

Frihedskæmper lige siden 1928

Tidsstudietekniker Børge Emil Pedersen, som har gjort en stor indsats for at hjælpe kammerater fra frihedskampen, fortæller minder i anledning af, at han nu fylder 50.

Børge Emil Pedersen.

— Vi tidligere fanger ser sådan på det, at „Pigtråd“ er et binde . . .

— Lad os gemme det lidt. Vi har opsøgt dig i anledning af din 50 års fødselsdag. Det er jo nu engang sådan, at „de store kanoner“ kommer i avisen, når de fylder 50.

Jeg tror ikke, jeg nogen sinde ser særligt begavet ud, når jeg vågner; men den morgen må jeg have slået alle rekorder. Jeg havde totalt glemt alt om Lucia og om julen. Man gav mig småkager og Gløgg eller også Jeg mumlede lidt, og de gled bort som et åndesyn og videre hen ad hotelgangen.

Men tænk, om jeg havde skudt Lucia!

BØRGE OUTZE.

— Tak ska' du ha' for de smukke ord!

— Hvornår blev du i grunden frihedskæmper?

— I 1928 . . .

— Sagde du 1928?

— Jeg sagde 1928. På det tidspunkt var nazismen begyndt at stikke hovedet op i Tyskland. Jeg var dengang medlem af DSU, og derigennem fik vi kendskab til de brune horder, og i 1933, da Adolf kom til magten, blev vor modstand naturligvis ikke mindre . . .

Det er tidsstudietekniker Børge Emil Pedersen, Emdrupvej 125 i København, der sidder og blader i „mindernes bog“ i den hyggelige lejlighed på Emdrup Bakke. Børge Emil, som han sædvanligvis kaldes mellem venner, er som sædvanlig omgivet af sin kone og datter. (Den sidstnævnte er i parentes bemærket hans stolthed. Hun er en dygtig pige på 15 år, som nu nærmer sig sin mellemskoleeksamen). Nu og da blander både fru Pedersen og datteren sig i samtalen.

Børge Emil er en typisk „self-made“ mand. I 30 år har han været maskinarbejder, men efter koncentrationslejrholdet blev dette arbejde for strengt for ham, og han gav sig derfor til at studere for at blive tidsstudietekniker. Han gik på kursus sammen med 7 ingeniører, 4 værkførere og forskellige andre og klarede sig med glans i selskabet.

FIK BØDER FOR AT KLØ NAZISTER

— Men det var modstanden mod nazismen, vi kom fra . . . ?

— Ja, men der skete det, at jeg i 1934 blev ekskluderet af DSU, fordi jeg havde en anden opfattelse end ledelsen. I stedet var vi nogle stykker, der dannede et værn, som skulle tage kampen op, men det blev senere opløst. Senere dannede vi så det „Antifascistiske Kampforbund“, og det var på et tidspunkt, hvor de danske

nazister var begyndt at stikke hovederne frem. Vi gjorde, hvad vi kunne for at ødelægge deres møder. Vi ville vække befolkningen, så den kunne indse faren syd fra. Det kostede mig iøvrigt adskillige bøder, ja, lad mig se. Det var omkring den tid, da jeg lærte min kone at kende . . .

— Har de to ting nogen forbindelse med hinanden?

— Nej, det kan man ikke sige . . . måske bortset fra, at jeg aldrig har fortrudt nogen af delene. Jeg mener altså, at jeg var glad for, at jeg traf min kone, og jeg mener også, at kampen imod fascismen var rigtig.

HALVVILD DEN NIENDE APRIL

— Hvad kendte du til forholdene i Tyskland?

— I begyndelsen af trediverne fik man jo ganske god besked. De tyske flygtninge var da begyndt at komme, og de fortalte om forholdene dernede. Det var gennem samtalerne med dem, at jeg hentede inspirationen til modstanden mod den brune pest . . .

Fru P.: — Hvorfor altid så stærke ord, Børge Emil?

— Det er da den eneste rigtige betegnelse, lyder hans svar prompte.

— Men så kom den niende april?

— For mig var den ikke nogen overraskelse, svarer Børge Emil. Jeg var noget halvild den morgen. Var det ikke sagt med et mildt udtryk, mon?

— Jo, svarer fru, det tør jeg godt skrive under på. Du havde været på natarbejde, og jeg husker, at du stod ude på trapperne med tårer i øjnene.

— Hvornår begyndte du i frihedskampen?

— Det er jo det, jeg siger, jeg var begyndt før besættelsen. Men under besættelsen startede vi rigtigt i begyndelsen af 1941. Det startede naturligvis med de små nålestik. Vi begyndte med at brænde lidt af hist og her, og jeg husker, at vi hældte sukker i olien på jernbanevognene, så de brændte sammen. Jeg vil indrømme, at det var en sær fornemmelse i starten, når vi sneg os langs jernbanevognene. Men så senere blev K o p a dannet, og endnu senere blev navnet omdøbt til B o p a, og så kom

aktionerne i hurtig rækkefølge. Du ved selv, at det var sabotage, illegalt bladarbejde, det evige besvær med at skaffe penge til arbejdet o. s. v.

DE FØRSTE SABOTAGEFORSØG

— Husker du de forskellige aktioner fra dengang?

— Jeg husker de fleste af dem, selv om hukommelsen ikke mere er, hvad den har været. Jeg glemmer dog aldrig de første spæde forsøg på sabotage. Vi skulle for eksempel sprænge kranen i Sydhavnen i luften. Det var i 1942. Vi skulle bruge både benzin og olie, og det var vanskeligt at få fat i. Vi havde selv lavet „bomberne“, der skulle ekspedere den fordømte kran. 3—4 aftener i træk lå vi og lurede ved kranen, men først den femte aften lykkedes det. Men ak . . . bomben var delvis en fuser. Kranen væltede bare ned i havnebassinet. Senere lærte vi jo faget bedre, betydeligt bedre.

— Du blev taget flere gange?

— Nå, ja. Første gang var i 1943. Jeg skulle hente nogle våben, som var opmaganiseret i en lejlighed på Østerbro. Mens jeg sad og snakkede med lejlighedens indehaver, var der pludselig nogle, der sparkede på døren — Gestapo. Jeg forsøgte naturligvis at klare mig med en søforklaring. Jeg sagde noget om, at jeg skulle hente nogle cigarer i lejligheden, og der stod også ganske rigtigt en kasse cigarer på bordet. Jeg blev alligevel taget med og måtte til forhør på Dagmarhus, hvor jeg selvfølgelig fortsat bedyrede min uskyld. Allerede ved den lejlighed blev jeg præsenteret for et billede, som var taget af mig i 1937, og på billedet var jeg iført den såkaldte antifascistiske uniform. Jeg spurgte Gestapo, om ikke også tyskerne havde leget røvere og soldater i deres unge dage, men de var ikke tilfredse med den forklaring. De vidste også, at jeg havde fået flere bøder, og at politiet engang imellem havde givet os nogle smæk, når vi lavede ballade. Men heldig var jeg nu alligevel. Var Gestapo kommet to dage tidligere, havde de taget os midt i en større sending våben. Mit besøg gjaldt nu en ny sending, som skulle komme senere, men det fik tyskerne aldrig be-

vist. Jeg blev derfor sluppet ud igen nogle dage senere.

„GÆST“ HOS BUNCKE

— Og du tog omgående fat på illegalt arbejde igen?

— Ja, det er klart. I den tid var man halvvejs illegal hele tiden. Omkring nytårstid i 1943 fik jeg et præj om, at den var gal. Tre af mine kammerater var blevet skudt lige forinden, og jeg gik derfor under jorden et stykke tid, men tilsyneladende skete der ikke noget. Ja, så dukkede man jo op igen, sådan delvis. Men den 3. juli 1944 — midt under folkestrejken — gik det galt for mig. Jeg blev taget med fuld musik, og turen gik nu til Shellhuset til „Abteilung dreij“, der som bekendt blev ledet af hr. Buncke. Efter at have været gæst hos ham i to døgn, kan jeg forstå, at jeg blev kørt til Als-gades skole, hvor jeg blev smidt ind i et klasseværelse. Jeg var grøn fra nakke til hæl, bl.a. var jeg blevet sparket i nakken. Det tog sin tid at komme bare nogenlunde til sig selv igen. Efter ni dages forløb blev jeg overført til Vestre, hvor jeg sad i enecelle.

LEGEN MED PAPIRKUGLER

— Også det klarede du?

— Det gik nogenlunde, selv om vagtmanden troede, at jeg var blevet tosset. Man skulle jo beskæftige sig med noget, ellers kunne man aldrig holde det ud. Jeg fandt på noget ganske morsomt. Om morgenen, når jeg var på toilettet, fik jeg udleveret to blade papir. Det ene blev anvendt til sit formål. Men det andet tog jeg med tilbage til cellen. Jeg rev det i 50 små stykker, som jeg rullede sammen til bittesmå kugler. Så tog jeg dem alle i hånden og kastede dem bagover hovedet, og derefter begyndte jeg at lede efter dem. Der manglede altid en eller to. Der kunne gå flere timer med at finde dem, og når man så havde dem alle, begyndte man forfra igen. Vagtmanden ude på gangen, der engang imellem skulle se ind i cellen, var overbevist om, at jeg var blevet splittergal. Men det blev man jo netop ikke — takket være den lille spøg med kuglerne.

Jeg vil tro, at jeg ialt var på Ve-

stre en lille måneds tid. Derfra gik turen til Horserød, hvor jeg fik forbindelse med gamle gruppekammerater og hørte det sidste nye. Det var naturligvis en oplevelse ovenpå ensomheden.

HIMMERIGET FRØSLEV

— Og så gik det syd på?

— Ja, jeg kom først til Frøslev. Turen foregik med troppe transportskibet „Mars“ af Bremen til Flensborg og derfra til Frøslev. For mig var Frøslev-lejren et himmerige. Men den 20. oktober om morgenen var det forbi. Så gik turen til Neuengamme og senere til Versen-Meppen. I den tid, jeg opholdt mig der, begravede vi 15 danskere dernede.

Og i Neuengamme var det heller ikke for godt. Jeg så med egne øjne, at tyske landmænd kom ind i lejren, hvor de fik asken efter brændte kammerater udleveret som kunstgødning. Det er muligt, at landmændene virkelig troede, at det var kunstgødning. Endelig den 29. april gik turen til Sverige, og der blev jeg interneret, fordi der var tyfus i vor transport, så jeg kom først hjem den 16. maj.

DE ER DER ENDNU

— Og nu udviklingen efter krigen?

— Havde du ventet, at jeg skulle sige andet, end at jeg er skuffet. Selvfølgelig er jeg skuffet. Jeg kan slet ikke godt tage den tanke, at vi i det lille Danmark skal til at samarbejde med tyskerne. Jeg er ked af det. Men kendsgerningerne er jo, at der stadigvæk er stornazister med i den øverste ledelse i Tyskland. Jeg er derfor ikke særlig tryk ved den påtænkte fælleskommando. Og lad mig også tilføje, at tryghedsfølelsen ikke er blevet større ved, at tyskerne arresterede den jugoslaviske frihedskæmper. Det eksempel viser vel med al ønskelig tydelighed, at der stadigvæk er folk, som står på stedet fra tiden omkring 1944.

HJÆLPEARBEJDET MA UDVIDES

— Du arbejder for „Landsforeningen af erhvervshemmede fra frihedskampen“?

— Det gør jeg, og jeg vil gerne sige, at det arbejde har været en utrolig stor glæde for mig. Der har virkelig været et behov for hjælp, og det er somme tider lykkedes at række en kammerat en hjælpende hånd. Men fortsat er der mange, som trænger til hjælp. De folk, der tilbragte nogle af deres bedste år i kz-lejr, er præget deraf. Udsultningen i forbindelse med det hårde arbejde nedbrød dem både fysisk og psykisk, og det slår ofte hårdt nu — så længe efter. Naturligvis kan det være vanskeligt — nu 16 år senere — at bevise, at en kammerats sygdom netop stammer fra krigens tid — og fra opholdet i kz-lejren, men det er givet, at det i mange tilfælde virkelig forholder sig sådan. Vi har derfor stadig måttet udvide vort hjælpearbejde. I løbet af de sidste halvanden år har vi spredt arbejdet, så det omfatter hele landet, og det har vist sig, at provinskammeraterne hidtil er blevet forsømt.

Men, fortsætter Børge Emil, lad mig tilføje, at det i hjælpearbejdet har været en glæde at samarbejde med Direktoratet for Ulykkesforsikring, Frihedsfonden og Kammeraternes Hjælpefond. Jeg vil også gerne have med, at jeg var meget glad for arbejdet i Fællesudvalget. Der var samtlige kategorier af fanger med — såvel politisk som på anden måde — men vi havde stor glæde af samværet, og arbejdet forløb harmonisk og kammeratligt.

— Hvad var det, du i indledningen ville have sagt om „Pigtraad“?

— Jeg ville have sagt, at vi tidligere fanger ser sådan på det, at „Pigtraad“ er et bindeled, som vi under ingen omstændigheder ville undvære. Men det tør du vel ikke skrive for redaktøren? Jeg ghæder mig i hvert fald til hver gang, bladet kommer.

— Og så mangler vi kun een ting.

— Hvad er det?

— Hvornår fylder du de 50?

— Den 23. januar. Og jeg har det som så mange andre: Jeg kan ikke forstå, hvor alle de år er blevet af!

HANS FOSMARK.

DEN FORMLØSE HÆR HAVDE STOR SLAGKRAFT.

Foredrag af dr. phil. Jørgen Hæstrup om sabotagen i Danmark.

Dr. phil. Jørgen Hæstrup talte fredag den 17. november i Grundtvigsskolens aula. Aftenen var arrangeret af Københavns kommunale Aftenskole.

Jørgen Hæstrup redegjorde for sabotagens opståen i Danmark, dens militære og politiske betydning.

Danmark var det land i verden, der havde det største antal sabotager — og indenfor Danmark lå København her i spidsen, sagde dr. Hæstrup bl. a.

Til at begynde med forstod mange ikke sabotagens betydning, men sabotagen havde foruden den betydning, at den ødelagde krigsvigtige maskiner og anlæg også den betydning, at den bandt betydelige tyske troppestyrker her i landet.

Den nye formløse hær havde således en betydelig slagkraft.

Om Christmas Møllers taler fra London sagde mange, at han let kunne stå i sikkerhed i London og opfordre vi andre til at udføre sabotagen, men Christmas Møllers taler formåede at give mange forståelsen af, at sabotagen var nødvendig og troen på dens betydning.

Hallesby fra Grini.

Professor Ole Hallesby, Oslo, er død i en alder af 82 år.

Hallesby var 1909—51 professor i teologi ved menighedsfakultetet i Oslo. Han gennemførte i årenes løb mange angreb på den liberale teologi.

Under krigen var han en af lederne i den norske kirkes kamp mod nazisterne. Han blev arresteret i maj 1943 og sad på Grini indtil befrielsen.

En dag på Grini blev han sammen med mange andre kaldt frem til Tysklands-transport. Hans høje alder ville nok i særlig grad have gjort mulighederne for at udstå strabadserne ringe.

Inden afrejsen blev han kaldt tilbage. Især trosfællerne var lykkelige. De så i tilbagekaldelsen en opfyldelse af deres forbønner.

Om solskinnnet

*Eengang var solskinnnet simpelthen solskinnnet
gyldent og dejligt at ha.*

Nu er der kommet alverdens bekymring.

Den skal lisom først trækkes fra.

*Har jeg en bøn til magter, som vogter
vor jordiske vej, er det den:*

*at gi os det gamle, det gyldne og gæstfri
letsindige solskin igen.*

KUMBEL

EEN VERDEN

INDRYKKET AF NOVO INDUSTRI A/S - KØBENHAVN N.

Englænderne måtte give sig for dansk stædighed

Kaptajn W. Michael Iversen måtte kæmpe mod både danskere og englændere, før det lykkedes at få tilladelse til frivillige i den engelske hær.

Kaptajn W. Michael Iversen, lederen af uddannelsen af de danske frivillige i England, fotograferet i London på rekrutteringskontoret.

Da professor Bøggild-Andersen op-
ponerede ved dr. Jørgen Hæstrups
doktordisputats, sagde han bl. a., at
det var Ebbe Munck i Stockholm,
kaptajn Iversen i London og den
danske efterretningstjeneste, der blev
grundpillerne i den danske mod-
standsbevægelses tilblivelse.

Ebbe Muncks arbejde i Stockholm
er forlængst kendt, og efterretnings-
tjenestens indsats kan man tænke
sig til. Derimod ved de færreste, hvil-
ken kamp kaptajn W. Michael Iver-
sen udførte i London for at få opret-
tet en virkelig kampenhed af unge
danske i engelsk tjeneste.

Kaptajn Iversen har ikke snakket
meget om sin egen indsats i tiden
efter krigen. Bortset fra enkelte be-
søg herhjemme lige efter krigen, blev
han i England et års tid, og først
derefter kom han ret stille hjem til
Danmark, hvor han slog sig ned på
Fuglevadsvej i Lyngby i sit hygge-

lige hus, der ligger idyllisk på en
skråning.

Heller ikke i årene, der er gået si-
den hjemkomsten, har man set ret
meget til kaptajn Iversens navn i for-
bindelse med modstandsarbejdet —
og alligevel kan modstandsbevægel-
sen først og fremmest takke ham
for, at det blev muligt at tage kam-
pen op mod tyskerne i den udstræk-
ning, som tilfældet var.

Men kaptajn Iversen har selv øn-
sket at leve i stilhed, og det er med
megen skepsis, at han nu har indvil-
get i at lade sig interviewe.

Det er betegnende for ham, at han
på spørgsmålet om, hvordan han be-
gyndte arbejdet i London i sin tid,
siger:

— Jeg rejste til Østen i 1919, hvor
jeg blev planter i Malaya i et fransk
firma. I 1939 kom jeg „hjem“ til
England, og skæbnen ville, at jeg

ikke nåede til Danmark, før den ni-
ende april.

Det er kaptajn Iversens egen præ-
sentation af sin tilværelse i tiden ind-
til krigsudbruddet. Det er i den for-
bindelse interessant at se i Kraks
blå bog, hvor der om kaptajn Iver-
sen bl. a. står:

Plantageassistent i Malaya 1919,
plantagebestyrer smtsds. 1925—39 i
Socfin Co. Ltd., Kuala Lumpur, Paris
& Bruxelles, har anlagt og admini-
strerer Socfin Perak Group, planta-
gerne Klapa Bali og Limablas, Slim
River; rejste til London 1940; påbe-
gyndte her opkaldelsen af danske
frivillige til de britiske styrker
(faldskærmsfolk), efteråret 1940 . . .
o. s. v. Det kan tilføjes, at kapt. Iver-
sen i Malaya ialt anlagde 10.000 tdr.
land plantage, og han var admini-
strerende direktør for et selskab, der
beskæftigede en ca. 3.000 mennesker.
Man måtte i dette område bygge sko-
ler, anlægge jernbane, fabrik, oprette
hospital, og man havde til sidst sin
egen flyveplads. Men alt dette kom vi
let hen over i samtalen. Nævnes skal
det også, at kaptajn Iversen var re-
serveofficer fra første verdenskrig. I
dag er han godt 68 år. Da han kom
til London i 1940, var han 47.

DET FRYGTELIGE SLAG

— Den niende april var et frygte-
ligt slag, fortsætter kaptajn Iversen
samtalen. Englænderne kunne natur-
ligvis ikke forstå, at Danmark ikke
satte sig kraftigt til modværge mod
tyskerne, og der blev indført kede-
lige restriktioner overfor vi danske,
der boede derovre, idet vi var at be-
tragte som „tekniske fjender“. Jeg
husker, at jeg ikke måtte køre min
egen bil, jeg måtte ikke være ude af
mit hus efter mørkets frembrud, og
jeg måtte ikke eje radio. Ydermere
skulle jeg melde mig en gang daglig
på den nærmeste politistation.

Og selvfølgelig ventede vi — og
håbede på — en reaktion hjemme.
Modstanden måtte jo komme. Eng-
lænderne blev snart flinkere overfor
os, så vi opnåede større frihed, og
jeg søgte da forbindelse med danske
kredse i London. Det var min hen-
sigt snarest muligt at få oprettet et
frivilligt dansk korps i den engelske
hær.

SKANDINAVISK

EMBALLAGE

AKTIESELSKAB

KGS. LYNGBY

AKTIESELSKABET

BRDR. HARTMANN

KGS. LYNGBY

NYDALON A/S

KØBMAGERGADE 22

KØBENHAVN K.

HUGO V. LARSEN

VESTER VOLDGADE 115

KØBENHAVN V.

ANTON LINNET

KAFFE-THE-KAKAO
VESTER VOLDGADE 19
TLF. CENTRAL 6172

HØEG HAGEN & CO. A/S

Trælast en gros
Sct. Markus Plads 12 - Kbhvn. V.
Luna 4500 (3lin) - Rigs. 320

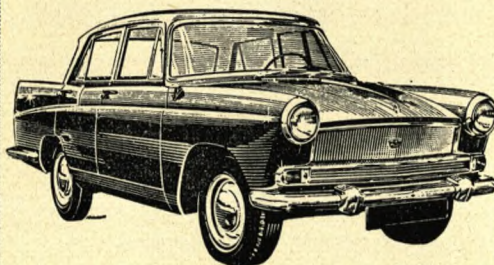
DEN ELEGANTE

Cambridge

NY PRIS

NU KUN KR.

21.280 excl. lev.

· de skønne, moderne linier, det fornuftbetonede luksusudstyr og den fremragende, britiske kvalitet er kendetegnene for denne dejlige vogn.

Vi demonstrerer den, når det passer Dem!

AUSTINHUSET — ØSTERBROGADE 105

R.Y. 8525

HJALMAR JOENSEN A/S

PRAGS BOULEVARD 45

KØBENHAVN S.

SVEND HAMMER

KASTRUP LUFTHAVN

Glædelig jul

DANTOURIST REJSEBUREAU

AMAGERTORV 11 — KØBENHAVN — BY. 9901

ERNST GENKEL & CO. A/S

FREDERIKSHOLMS KANAL 2

KØBENHAVN K.

— Det fremgår af Jørgen Hæstrups doktordisputats, at Deres planer mødte modstand såvel blandt de danske i London som hos englænderne.

— Det er også rigtigt. Jordbunden hos de danske i London var ikke særlig gunstig for oprettelsen af korpset, og hos englænderne var den langtfra gunstig. Men de unge ville alle gerne slås. Og jeg havde nu engang bidt mig fast i den tanke, at det måtte være muligt at få oprettet et sådant korps, og derfor arbejdede jeg ufortrødent videre. Da jeg ikke kunne få støtte hos de kredse, som jeg havde håbet, kørte jeg videre mod målet alene. Jeg husker, at jeg kom i forbindelse med Olaf Poulsen — et barnebarn af den berømte Olaf Poulsen — og vi fik forbindelse med et parlamentsmedlem, som vi fik til at hjælpe. Den 26. september — på den gamle konges fødselsdag — var vi så langt fremme, at jeg sendte et opråb ud i 2.000 eksemplarer til de danske i England. Deri kom jeg direkte ind på tanken om at oprette et korps af frivillige. Et eksemplar af opråbet befinder sig nu i Frihedsmuseet.

DE FØRSTE FRIVILLIGE

— Hvad med Det danske Råd i London?

— Det blev oprettet noget senere, og jeg blev også optaget som medlem. Jeg agiterede stadig voldsomt for, at vi skulle slås, men ærlig talt var der ikke megen stemning for det dengang. Alligevel lykkedes det at komme i gang med hvervningen i december 1940, og i januar 1941 mødte de første frivillige. Det var folk, der skulle uddannes som faldskærmsfolk, hvilket var en dyb hemmelighed. I alt dette havde vi kun een tanke: Nemlig at få Danmark med på den rigtige side i krigen. Vi ønskede først og fremmest forbindelse med Danmark.

MED I THE BUFF

— Var det vanskeligt at få frivillige?

— Det vil jeg ikke sige. Jeg kan huske, at jeg sagde til dem: „Jeg kan ikke fortælle jer, hvad I skal

lave, for det må jeg ikke, men jeg kan tilbyde jer et job, hvor chancen for at overleve er 25 pct.“

Der var ikke een eneste mand af dem, som jeg tilbød optagelse, der sagde nej, og ikke een af dem spurgte, hvad de skulle have for det. Jeg rekrutterede i mit eget navn, for Det danske råd stod jo ikke bag arbejdet dengang. Alligevel meldte flere og flere sig, og til sidst indså også Det danske Råd, at der skulle kæmpes med våben. Det lykkedes mig at få det arrangeret således, at de danske frivillige, der skulle aflægge en engelsk troskabsed, også kom til at aflægge en troskabsed til Kongen af Danmark. De første 15, der meldte sig, skrev deres navne i den bibel, der nu ligger i Frihedsmuseet. Men det kneb med det rigtige officielle stempel, og vi ledte derfor efter et passende sted for de danske frivillige. Herunder stødte vi på, at den danske konge var æresoberst i The Buff, og efter nogle forhandlinger lykkedes det at få de frivillige danske indrullet i The Buff, og således blev troskabseden til kongen af Danmark ikke nødvendig, da kongen nu blev vor chef. Men tanken bag det hele var naturligvis, at vi ville have danskerne hjemme til at gøre modstand.

KAPTAJNEN VISTE TÆNDER

— Der var mange vanskeligheder i arbejdet i England. Det må måske være interview'eren tilladt at citere Jørgen Hæstrup, der et sted skriver om kaptajn Iversen, at „han kom i skarp konflikt med flertalsopfattelsen (i Det danske Råd), og han nægtede at godkende den opfattelse, at man ved en aggressiv holdning kunne skabe vanskeligheder for den danske legation“. Senere skriver Hæstrup: „Med kendskab til den skarphed, hvormed han (Iversen) havde vendt sig mod sine modstandere i de danske kredse, og som havde været hans styrke, da det gjaldt om at provokere til handling, kan man ikke undre sig over, at han også her (overfor englænderne) viste tænder.“ Årsagen til den sidste bemærkning var den, at kaptajn Iversen ønskede de bedst tænkelige forhold for sine folk.

10 PCT. FALDT

— Men det var de mange vanskeligheder først med danskerne i London, vi kom fra?

— Ja, der opstod jo den situation, at Christmas Møller kom derover. Jeg for mit vedkommende var indstillet på, at vi skulle slås sammen med englænderne — og kun tænke på at slås. Jeg ville ikke være med til at diskutere Danmarks fremtidige politik. Vi skulle holde os til at være soldater — og at slås. Til sidst endte min mission som rekrutteringsofficer, og jeg gik på aktiv tjeneste.

— Hvor mange danske blev rekrutteret dengang?

— I alt ca. 1.000 mænd og kvinder. Af dem faldt ca. 10 pct. Den allerførste faldskærmsmand, der blev sendt til Danmark, Carl Johan Bruhn blev dræbt ved udspringet. Han hoppede af maskinen ved Bregentved i nærheden af Haslev, men hans faldskærm foldede sig ikke ud, og han blev dræbt på stedet. Han var en strålende fyr. Det skete den 27. december 1941. Hans radiotelegrafist Mogens Hammer, der sprang samtidig, landede i god behold og påbegyndte arbejdet i Danmark.

GIK SELV I AKTIV KAMP

— Var det vanskeligt at sortere de folk ud, som man ønskede med?

Det vil jeg ikke sige. Jeg forsøgte gennem samtalen at vurdere folks karakter, og jeg har haft den glæde at have vurderet rigtigt i de 90 pct.s tilfælde.

— Hvor var De med, da De selv blev aktiv?

— Jeg var med hos Montgomery op gennem Frankrig og op i Belgien. Vi rykkede ind i Antwerpen, endnu mens tyskerne var der. Jeg havde jo selv været med til at rekruttere unge mennesker, og derfor mente jeg naturligvis heller ikke, at jeg selv kunne sidde stille i en lænestol, mens de unge kæmpede. Jeg ville være med, og jeg kom det.

— Og efter krigen?

— Jeg gik først ind i hjælpearbejdet, der gik ud på at assistere de folk, der havde gjort kampen med. En tid lang havde jeg kontor i den bygning, hvor Ministeriet for særlige Anliggender holdt til.

BAADH & WINTHER's EFTF.
KØBMAGERGADE 45 — KØBENHAVN K.

SV. AAGE ENGSTRØM

AUT. W. FORHDL.
VERMLANDSGADE 34
KØBENHAVN S.

ALPHA PLASTIC

TINGVEJ 7 — KØBENHAVN S.

PIRELLI

NORDISK PIRELLI A/S
VODRUFFSLUND 7
KØBENHAVN V.

HARTMAN HANSEN

KØBMAND
NØRREBROGADE 205
KØBENHAVN N.

INGENIØRFIRMAET
MOGENS BALSLEV
v/ MOGENS BALSLEV &
KAJ CHRISTIANSEN
RÅDG. INGENIØRER
KØBENHAVN

SPANGENBERG & MADSEN

RÅDGIVENDE INGENIØRFIRMA

M. ING. F.R.I.

ROLIGHEDSVEJ 9 — KØBENHAVN V.

ERIK MALLING

INTERNATIONAL TRANSPORT OG SPEDITION
CHR. IXs GADE 7 — KØBENHAVN K.

PREBEN SCHØNNING

RÅDGIVENDE INGENIØR M. ING. F. OG F.R.I.
RÅDHUSPLADSEN 4 — KØBENHAVN V.

NORDLUNDES BOGTRYKKERI AKTS.

NIELS HEMMINGSENSGADE 12 — KØBENHAVN K.

FRYGTelige MINDER

— Hvordan er det gået de forskellige frivillige?

— I det store og hele mener jeg at kunne sige, at det er gået dem godt, men naturligvis havde nogle af dem dårlige nerver. Lad mig blot minde om, at en af dem tog livet af sig, da Korea-krigen udbrød, fordi han ganske simpelt ikke kunne tage mere krig. Et par enkelte andre er det gået skidt.

Men jeg vil gerne fastslå, at folk, der har været aktivt i krig, ikke kan bedømmes af andre mennesker. Ingen ved, hvad de har været igennem, og man har derfor ikke forudsætningen for at forstå dem.

— Efter hjemkomsten til Danmark har De påny været officer i den danske hær?

— Ja, jeg har gjort aktiv tjeneste lige til sidste sommer, og det har jeg været meget glad for. Der var jo stadigvæk alt for meget liv i mig til, at jeg kunne sidde stille.

DANMARK PÅ SKULDEREN

— De danske frivillige i England fik „Danmark“ skrevet på skulderen. Var der ikke noget med, at det gik til på en mærkelig måde?

— Det kan man måske godt sige. I første omgang måtte vi jo ikke. Men der skete det, at St. Clemens Danes Kirke i London blev bombet og udbrændt. Kun tårnet, murene og højalteret stod tilbage, men det gamle danske flag på højalteret var brændt. Vi ville så overrække et nyt flag, der kunne placeres på højalteret. Ved den lejlighed lykkedes det at få et kontingent danske frivillige med, og da var det, at vi egentlig uden at få lov påsyede det lille Danmarksmærke på skulderen af hver enkelt soldat.

Det blev en smuk højtidelighed, der overværedes af højtstående engelske officerer.

Da højtideligheden var overstået, anmodede jeg om tilladelsen til, at soldaterne måtte bære Danmarks navn på skulderen, og jeg henviste til, at man jo egentlig havde godkendt det, fordi højtstående officerer havde været til stede i kirken. Det var selvfølgelig en tilsnigelse fra min side, men englænderne, der jo har en

dejlig humor, gav kort tid efter den officielle kundgørelse om, at danske frivillige nu også måtte bære Danmarks navn på skulderen. Og det var naturligvis en stor glæde for os. Vi ønskede netop at vise vort lands navn så mange steder som muligt, ligesom franskmænd, belgiere, hollændere og de andre allierede gjorde det.

DANEbrog KOM MED

— Men dengang var det ikke altid lige let?

— Nej, jeg husker bl. a., at der skulle være en stor allieret fest i Albert Hall. Der var stort fremmøde med alle de allierede faner, men naturligvis intet Danebrog. Under festen arrangerede vi i en fart, at en dansk fane, båret af en dansk frivillig i The Buff i fuld uniform marcherede gennem salen med Danebrog og stillede sig op sammen med de andre allierede flag. Vort flag blev strålende modtaget, og for os få danske derovre var det selvfølgelig en glæde. Kampen gjaldt hele tiden om at få vort land med, og at få det anerkendt som allieret.

Det var også en oplevelse, når for eksempel alle de frivillige i den danske afdeling i The Buff med toget kom til Victoria station og derfra marcherede gennem London til den danske kirke for at overvære en dansk gudstjeneste i julen 1941. Så præsenteredes londonerne for det

danske indslag i kampen udefra, og så var det, som om vore hjerter bankede stærkere og stoltere.

Ved denne specielle lejlighed glædede det os, at vor ambassadør, grev Reventlow stod i kirkedøren og gav alle de frivillige et håndtryk.

OG NU BAGEFTER

— Og nu bagefter . . . Er De skuffet?

— Jeg er skuffet over, at Danmark ikke mobiliserede før den niende april. Det ville have været af stor værdi for den opvoksende generation. Sådant som den niende april nu udviklede sig, var den ikke sund for moralen i landet. Men jeg er glad for, at vi efter krigen har fået større forsvarsvilje, og at vi har fået et folkeligt korps som Hjemmeværnet. Før krigen var man stolt som en høg over, at man var dansker. I udlandet var vi velanskrevet; man stolede på os, og man vidste, at man roligt kunne gøre det. Derfor virkede den niende april så stærkt. Det var godt, at modstandsbevægelsen fik rettet noget op på regnskabet.

— Og Deres personlige syn på fremtiden?

— Jeg vil kun sige, at det er dejligt at se, at Socialdemokratiet er blevet forsvarsvenligt. Dermed har jeg sagt det, jeg vil. Og jeg ønsker ingen kommentarer . . . Ingen.

H. F.

Fra mindesmærket ved den tidligere k-z-lejr Buchenwald.

ROSKILDE
TURISTTRAFIK

D.A.K.
ROSKILDE

H.P. NIELSEN
ISENKRAM

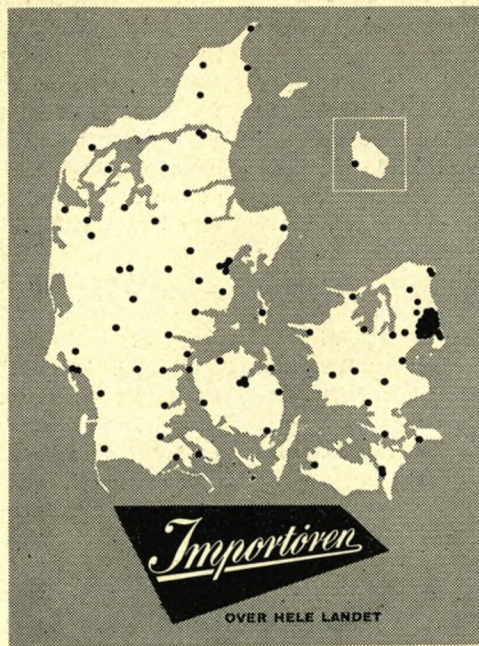
ROSKILDE

FAXE LADEPLADS
SAVVÆRK

KORSØR
EL-VASKERI

TLF. 543

KÄHLERS
TEGLVÆRK
KORSØR

ANDELS-OSTERIET SJÆLLAND
RINGSTED

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR RINGSTED OG OMEGN

KØDFODERFABRIKEN „SJÆLLAND“
A.M.B.A.
ORTVED PR. RINGSTED

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK
AKTIESELSKAB

Pastor H. Richter, Ladelund, giver hollænderen Bonel Stoffelsen, Putten, en gul rose til hans gamle mor fra hendes tre sønners gravsted på Ladelund Kirkegård.

Medmenneskelig forståelse ved KZ-gravene

Hollandsk og tysk håndslag efter tragedien i Ladelund i Sydslesvig.

Fire kilometer syd for rigsgrænsen udspilledes under krigen i knugende tavshed en af de store koncentrationslejr-tragedier, hvor 660 civile hollandske mænd vansmægtede. Den 26. november rakte hollændere og tyskere hinanden hånden over massegravene på Ladelund Kirkegård og beseglede dermed den medmenneskelige forståelse, der siden 1951 er groet op mellem kz-lejrens pårørende i Putten, Holland, og befolkningen i Ladelund.

Tragediens forspil er før omtalt i Pigtraad. Det udspilledes i Putten, da en tysk militærbil blev anfaldet, hvorved en officer døde, én blev svært såret og én lettere kvæstet. Som gengældelse førtes hele den mandlige befolkning i Putten, 660

mand i den værnepligtige alder mellem 18 og 50 år, bort og anbragtes i en strengt bevogtet kz-lejr lige syd for den dansk-tyske grænse.

Fangerne omkom i massevis, inden et fåtal sendtes hjem efter kapitulationen, nogle af dem døde af deres lidelser efter hjemkomsten.

Sognepræsten i Ladelund, pastor J. Meier, der i da gligger dødssyg i Neumünster, tog sig medmenneskeligt af lejrens fanger og skaffede de omkomne en kristelig begravelse. Det var også ham, der skabte kontakt med de hollandske efterladte, og i 1951 kom de første hollandske busser med 60—80 pårørende for at smykke massegravene i Ladelund. I kirken mødtes de tyske og hollandske menigheder til fælles sørgehøj-

tid. Den skabte forbindelse har holdt, og pastor Meier var i Putten, hvor borgmester, friherre von Ufford overrakte en smuk mindegave, en krystalskål med billeder fra Putten og Ladelund og ordene fra Johannes Åbenbaring: „Og Han skal tørre hver tåre af deres øjne“.

Et nyt tegn på forståelse viste en hollandsk dyrlæge med sine fire børn, som mødte præsten med udstrakte hænder som tegn på forsoning, men de indrømmede dog, at den forsonlige gestus havde kostet dem stor overvindelse, fortæller Jydsk Tidende.

Ved afskeden den 27. november plukkede pastor Richter en gul rose på massegraven og bad Bonel Stoffelsen tage den med til Holland som en hilsen til hans mor fra de tre omkomne sønners grave i grænselandet.

Pastor Richter vil fortsat på Tøntensonntag værne om den medmenneskelige forståelse, der er groet op mellem tyske og hollandske ved kz-fangernes grave i Ladelund.

Alt i stål

SIGURDSGADE 41 — KØBENHAVN N — TELF. ÆGIR 4545

BUKO-OST A/S

VESTERBROGADE 140
KØBENHAVN V.

ERIK FUGLSANG-MADSEN

BIRKERØD

ERNST CHRISTENSEN

MØBLER OG TÆPPER
BLAGARDSGADE
KØBENHAVN N.

C. REIERMANN'S PAPPFABRIK
Amagerbrogade 114-116 - København S.

V. GRUM-SCHWENSEN
ALLERØD

STAALVINDUE-CENTRALEN
NY ØSTERGADE 34 — KØBENHAVN K.

**SORØ STANSE- &
PRESSEVAREFABRIK I/S**

**AKTIESELSKABET
C. STURUP & CO.s EFTF.**

TRÆLAST og
BYGNINGSARTIKLER
HELSINGØR

SORØ STAKITFABRIK I/S

SORØ STOLEFABRIK A/S

KEMP & LAURITSEN A/S
V. VOLDGADE 9 — KBHVN. V.

N. C. RASMUSSEN A/S
TORVET — SORØ

**AKTIESELSKABET
BANKEN FOR SORØ OG OMEGN**

Gestapofangerne

LANDSFORENINGEN NOTERER ET GODT OG ROLIGT ÅR

Søndag den 19. november samledes repræsentanter fra Aarhus, Randers, Aalborg og København til Landsforeningen Gestapofangerne's årlige landsrepræsentantskabsmøde i Vartov. Det var et heldagsmøde, der strakte sig fra kl. 11 til 16,30. Der var mødt 14 repræsentanter.

Formanden, professor Ove Hoff aflagde årsberetning, hvorefter der blev aflagt beretninger fra Sjællandsafdelingen, Aarhus og Randers.

Formanden for Randers-afdelingen, revisor E. Christiansen efterlyste oplysninger om Fordelingsnævnets arbejde med særhjælpen.

Der blev fremsat forslag om tilslutning til FIR. Heroverfor gjorde formanden gældende, at foreningen var tilsluttet den internationale sammenslutning CICRC og således var dækket med hensyn til samarbejde over landegrænserne. Man fandt det også tiltalende, at CICRC havde det som sin væsentligste opgave at modarbejde k-z-lejre, hvor de end måtte findes.

Landskassereren Niels Stampe aflagde regnskabet, der godkendtes.

Under valgene var det væsentligste, at formanden Ove Hoff nægtede at modtage genvalg. Han havde iøvrigt sagt til for 2 år siden og stod fast på sin beslutning. I stedet valgtes fabrikant Gustav Hoff, der forøvrigt er en fætter til Ove Hoff. Han har siddet i Frøslev.

Som følge af, at Ove Hoff træder tilbage som formand, vil der fra nytårske redaktørskifte for foreningens blad „Gestapofangeren“, hvis ansvars-havende redaktør han var. Forretningsudvalget foretager udnævnelse af den nye redaktør.

Mødet karakteriserede det forløbne år som et godt og stilfærdigt år med mange nye væsentlige opgaver i sigte.

Professor Ove Hoff har været for-

mand for Landsforeningen gennem 6 år.

Han trådte til i en tid, der for foreningen var fuld af uro og således var en kritisk tid. Det lykkedes ham at skabe ro, og derved har han ydet foreningen en værdifuld hjælp.

FORDELINGSNÆVNET ARBEJDER

Ansøgningerne om særhjælp er tidskrævende.

Man havde i Fordelingsnævnet for nogen tid siden så småt regnet med at kunne afslutte arbejdet med fordelingen af de godt 26 mill. kr. til danske, der har været ramt af nationalsocialistisk forfølgelse.

Arbejdet med behandlingen af ansøgninger om særhjælpen efter lovens paragraf 6 viser sig imidlertid at være meget tidskrævende, således at man nok først bliver færdig til maj.

Der har meldt sig små 2000 for at få andel i de ca. 2½ mill., der ydes til særhjælp.

Hver enkelt sag må gennemgående til udtalelse 4—5 steder.

TIL MODSTANDSKONFERENCE I RIBBENTROPS TIDLIGERE VILLA I VESTBERLIN

Internationalt stævne i Vest-berlin med repræsentanter for 500.000 modstandsfolk.

Den internationale union af Modstands folk og deporterede — UIRD — holdt i år konference i Vestberlin i dagene 31. oktober—3. november.

Foruden en række konferencer omfattede mødet et besøg på rådhuset. Willy Brandt skulle have deltaget her, men var forhindret på grund af forhandlinger i Bonn.

En middag i forbindelse med konferencen blev holdt i Ribbentrops tidligere palæ-villa, der forøvrigt tidligere havde tilhørt et tysk-jødisk bankfirma. Villaen er nu forbeholdt forbundskansleren, når han besøger Berlin.

VED GRÆNSEMUREN

En dag var der besøg ved grænsen til Østberlin. Her talte redak-

tør Børge Outze, der gav udtryk for den sorg, muren gennem Berlin var omgivet af hos os alle. Den skiller ikke blot i en by, men den skiller også familier.

Outze sluttede med at sige: Vi har aldrig kæmpet for grænser. Som turist føler man sig skamfuld og fyldt af sorg.

Man nedlagde kranse på steder, hvor flygtninge var omkommet under forsøget på at nå Vestberlin.

Man besøgte også Plötzensee, hvor 20. juli mændene ombragtes.

Under besøget i Berlin udtalte statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, der deltog fra dansk side, bl. a.:

Som det er naturligt, har forholdet mellem Tyskland og den danske befolkning i årenes løb siden den tyske besættelse af Danmark bedret sig. En medvirkende årsag hertil er udbetalingen af den symbolske erstatning for Nazitysklands inhumane og folkeretsstridige behandling af danske politiske fanger.

HVAD DER HEMMER ET BEDRE FORHOLD TIL TYSKLAND

En modvirkende faktor har imidlertid været Vesttysklands behandling af krigsforbrydere, hvor det for os og vel også for vore kammerater i andre besatte lande har været øjensynligt, at der efter vore synspunkter er store mangler. Vore anker er først og fremmest følgende:

- 1) Mangfoldige tyske krigsforbrydere indtager officielle og ledende stillinger i Vesttyskland.
- 2) Selve efterforskningsarbejdet vedrørende krigsforbrydere hæmmes af svigtende interesse fra Tysklands side.
- 3) Retsforfølgningen synes at åbne krigsforbryderne mange muligheder for at unddrage sig passende domfældelse; under retsforfølgningen udnyttes alle formalia til fordel for krigsforbryderen.

Det synes, som om den efterhånden verdenskendte henvisning til, at det var en modtagen ordre, der blev fulgt, kan klare de fleste vanskeligheder for forbryderen.

Om Buncke-sagen sagde Steen Hansen:

DANSK MEL - CENTRAL

VORDINGBORG JERNHANDEL A/S

C. J. BORELLA-HANSEN

AUT. INSTALLATØR
ALGADE 32 - VORDINGBORG

GRUNDTMANN

ALGADE 84
VORDINGBORG

H. I. HANSEN

HANDELSGARTNER
VORDINGBORG

AKTIESELSKABET

BANKEN FOR VORDINGBORG OG OMEGN

AKTIESELSKABET

LANDBRUGS- OG HANDELSBANKEN

I VORDINGBORG

SOPHUS JENSEN & SØN

VORDINGBORG

K. F. U. M.s SOLDATERHJEM

VORDINGBORG

POLYFOTO

ALGADE 68
VORDINGBORG

KONGSKILDE

MASKINFABRIK A/S

PR. SORØ

For tiden har vi et aktuelt dansk problem:

En tysk statsborger Buncke gjorde sig under krigen berygtet som krigsforbryder i Danmark. I mange år unddrog han sig retsforfølgning ved at leve som flygtning. Omkring 1952/53 fik han officiel ansættelse hos det tyske toldvæsen i Frankfurt til trods for, at han oplyste, at han var eftersøgt for krigsforbrydelser fra Danmark.

Da sagen endelig kom frem i år, viste der sig store vanskeligheder ved at få den rejst. Det er bevisligt, at manden har gjort sig skyldig i adskillige mord. Heroverfor bruger han den sædvanlige henvisning til modtagne ordrer. Sagen er efter sædvanlig tysk retspraksis af den tyske anklagemyndighed rejst, inden forældelsesfristens udløb, men i denne sag synes det, som om domstolene vil følge en speciel praksis for forældelsesfristens beregning, således at han kan undrages domfældelse.

DE MØDTE I EN KÆLDER I BERLIN

Den ene blev handelsminister, landbrugsminister og stedfortrædende ministerpræsident. — Den anden valgte friheden til at tænke, tro og tale.

Hans Rütting tegner et billede af fangekammeraten og ministeren Heinrich Rau og giver herved samtidig et interessant indblik i tankegangen bag handlinger, der for os i de vestlige lande ofte synes uforståelige.

Jeg nærmest snublede over et dørtin: Jeg blev skubbet ind i et halvmørkt rum. Foran mig stod femten, tyve radmagre mænd — jeg syntes, der kravlede flere og flere frem fra deres huler og skjulesteder: forbavsende, hvad der kan gemmes i et rum på størrelse med et klasseværelse — foruden stole, borde og bænke langs væggen også sengestativer med etage ovenpå ligesom i en kaserne eller et vandrerhjem. De gloede alle på mig, ikke alle lige venlige, nærmest nysgerrige og lidt skadefro — fra alle sider hørte jeg dem hviske: „Hvor kommer du fra?“ „Fra Danmark“, stammede jeg, og med eet blev de interesserede. Hvordan står det til deroppe hos jer? Har I modstandsbevægelse? Og jeg begyndte at fortælle, indtil en rykkede mig i ærmet og hviskede i øret: ti stille! Hvorfor da? trodsede jeg. En ung mand trak mig hen til sin seng.

En dansk statsborger, som var hans hjælper, og som deltog i mordene, er blevet tysk statsborger, antagelig på falske papirer, men vil alligevel næppe blive udleveret til Danmark og vil antagelig klare sig fri på et tilsvarende uretmæssigt grundlag som sin chef.

Disse to forhold belaster i øjeblikket de danske politiske fangers syn på Vesttyskland i endog meget væsentlig grad.

ET STYKKE NEUENGAMME TIL DANMARK

Cementstolper fra det strømførende hegn i Neuengamme er ankommet til Danmark. På billedet ses værnepligtige fra hærens signal-tekniske tjenste sammen med folk fra Falcks redningskorps i arbejde med at aflæse en cementstolpe.

Sammen med cementstolperne afhentes fra Neuengamme en portion

Fortsættes på side 205.

DE ER FRA INDERKREDSEN

Det var Theodor Hespers, lederen af en katolsk ungdomsbevægelse, der advarede. Ved siden af ham sad en spinkel tavs mand med spillevende ræveøjne. Heinrich Rau — sagde han, da jeg præsenterede mig. „Du kan stole på ham“, sagde Hespers, „også på den anden derovre. Han er syg, svagelig og forsulten — det er Franz Dahlem.“ Jeg havde aldrig hørt disse navne før og bad om nærmere oplysning. „De to er fra kommunistpartiets inderkreds“, forklarede Hespers, „uddannet i Moskva, kendt med både Stalin og Molotov — jeg selv har siddet sammen i celle

med Rau i over tre måneder. Vi delte som brødre, vi blev venner for livet.“

For livet! Det lød mærkelig herrede i dødens hule. Næsten hveranden dag blev der hentet nogle, vi aldrig så igen — „de røg igennem et gaskammers skorsten“, som fangerne kommenterede med bidsk humor — „i morgen er det måske din eller min tur.“

Og næsten hver dag kom der nye — også nazister, der var faldet i unåde, som SS-manden Ebert fra Hitlers livstandarte, der blev Raus edsvorne fjende.

AT LØFTE DET TREDJE RIGE AF HÆNGSLERNE

„Nå, skal i løfte Det tredje Rige af hængslerne,“ råbte han, når vi stod foran verdenskortet og hviskende drøftede Hitlers tilbagetog i Rusland. „Du må gå over til os,“ sagde Rau gang på gang til mig, „tidens løsen er kommunismen.“

Vi diskuterede emnet til sent om natten, indtil de andre fanger tyssede os til ro. „Vort mål“, forklarede Rau, „er staten som den gnidningsløst fungerende maskine, hvis tandhjul alle griber fat på den bedste måde. Det sørger vi kommunister for, vi maskinens ingeniører.“ „Og når et hjul nu ikke vil makke ret? Som jeg, der er vant til at sige: frit at tænke, tale, tro?“

Aldrig vil jeg glemme Raus venligt overlegne smil. „Hvor hyggeligt, at der endnu findes sådanne oaser som Danmark — jeg forstår godt, at du følte dig veltilpas deroppe. Men alt det forsvinder under historiens jernhårde fremadskriden: om vi vil eller ej — den totale stat tager os i sin favn. „Men jeg, hvad gør I så med mig — med dette borgerlige relikv?“

Rau smilede — og Dahlem, den mere intelligente, men mindre menneskelige tidligere elev fra en jesuitskole i Lothringen bifoldt: „Du kommer til en omskolingslejr.“

Jeg mindede Rau om ligheden mellem hans og Hitlers praksis; med en nøgternhed, der ligefrem overrumplede mig, så jeg troede, det var en dårlig vittighed, svarede han: „Selv en Hitler tvinges over på den

NÆSTVED DISKONTOBANK

AKTIESELSKAB

**I. V.
NÆSTVED****LUXOL**
KEMISKE FABRIKKER
AKTIESELSKAB
NÆSTVED**H. O. BIRKSTED A/S**
NÆSTVED**I/S SVEN JACOBSEN**
KONFEKTIONSFABRIK
EJLERSVEJ — NÆSTVED**K. E. RASMUSSEN**
REVISOR
RINGSTEDGADE 1 A
NÆSTVED**BRDR. ANDERSEN**
ENTREPREN. & MURERM.
NÆSTVED**DANOL**
KAJ CALUM
NÆSTVED — PRÆSTØ**KARIBO A/S**
NÆSTVED**DISCONTO BANKEN**
KØGE**CHR. RAHBEK**
AUTOMOBILFORETNING
NÆSTVED**AUTOLAGERET KUREER**
KØGE**KØGE NY**
KAFFE- & THEHANDEL**KØGE KULFORRETNING A/S****HOTEL FAXE**
FAXE**FAXE BRYGGERI A/S****LANDBOSTANDENS****BRONÈE RASMUSSEN**
STUBBEKØBING**SPAREKASSE****O. NIELSEN & DEHN A/S**
STUBBEKØBING

NYKØBING F.

FORENINGS-CENTRALENFALSTERS PAPIRVARE FABRIK, NORDFALSTERS BOGTRYKKERI
Nygade 11, Nørre-Alslev Telefon 100 & 190

rigtige vej. Hans totale stat er bare en karikatur af den, vi vil bygge op — på videnskabelig grund!“

HAN EJEDE TROENS ILDHU

Mere og mere forstod jeg i disse fortrolige samtaler med fangekammerateren Heinrich Rau, at han hørte til dem, der ejede troens ildhu: han var rede til at dø for sin idé.

Han levede ligesom så mange kommunister med en puritansk strengthed overfor sig selv og krævede samme indsats af de andre partifæller — dog helst mest af sig selv.

Hespers, katolikken, sagde til mig: „Disse kommunister lever, som skulle de stå til regnskab overfor en Gud, som de dog ikke tror på.“ Og en ingeniør Uhrig sagde endda samme ord til præsten, kort før han skulle henrettes — og gentog det overfor mig, da jeg tog afsked med ham foran cellen. „Jeg tror ikke på en gud — men jeg har levet, som om Han eksisterede og ville dømmе. Husk, vi er alle døde på orlov.“

Sådan en død orlov var også Heinrich Rau. Han troede på videnskaben — og han gjorde det med den ulærde self-made-mans rørende naivitet.

VIDENSKABEN SKAL NOK

KLARE ALLE ENDNU

UVISSE SPØRGSMAL

Der var et skær af århundredskiftets optimisme over ham, en urokkelig tro på, at „videnskaben“ nok skulle klare alle endnu uvisse spørgsmål, og at mennesket bare behøvede at følge de af marxisterne afstukne baner for at havne lige lukt ind i et jordisk paradys: for „mennesket kan omkalfatres“, som de to, Rau og Dahlem, atter og atter indprentede mig. „Ligesom protoplasmadråben i årmillioners udvikling er blevet til plante og dyr og menneske grundet på naturens miljøforskydninger, så vil også samfundets forvandling til et klasseløst miljø danne en ny type — ham, der ofrer alt for helheden.“

Mærkeligt, at Rau — med disse anskuelser — for alvor kunne blive gode venner med katolikken Hespers. De sad tit i timevis og skitserede samarbejdet mellem kirke og stat i et kommende Tyskland. Men det var muligt, fordi Rau — i modsætning

til den fanatiske som lothringer ydermere fransk-fjendtlige og tysk-nationalistiske Franz Dahlem — ejede en afvæbnende saglighed, der kunne tåle at høre de værste angreb mod sin idé; som han så besvarede med eet: „Godt, det mener du altså — så må vi se at finde en vej, hvor modsætningerne kan mødes uden at æde hinanden. Vi har jo fælles fjender, lad os først bekæmpe dem“. Han var den mere snilde, selvom mindre-begavede — hans interesser var ensidige — landbrug og handel.

Dahlem derimod kunne tale om kunst, historie, litteratur. Alt det skubbede Rau væk — og da han for-måede det, blev det også ham og ikke Dahlem, der senere gik af med sejren i kampen om ministerpladserne i Øst-Tyskland.

DE KUNNE LIDE BISMARCK

Et andet træk hos Rau, som han delte med Dahlem: de holdt af prøjserne. De kunne lide Bismarck. De læste med begejstring militærforfatteren Clausewitz. De syntes endda, at Frederik II, den „store“ havde været en god mand for sin nation og for Europa.

TIL „PIGTRAAD“

Vårt medlemsmøde 21. nov. 1961 hilser våre danske venner og fangekammerater og ønsker dem en god jul og et godt nyt år.

GRINIKLUBBEN

F. Leqvamb, formann.

M. Gauslaa, sekretær.

★

Alle medlemmer, abonnenter, medarbejdere og annoncører bedes modtage de bedste ønsker for julen og det nye år.

Tak for trofast følgeskab i 1961.

REDAKTIONEN.

Hvordan de kunne? Rau forklarede mig mere end een gang: „Prøjsen har jævnet vejen for kommunismen, for inden for det tyske rige var dette land den første spire til den totalitære statsidé. Prøjsens konger var ligeglade med kristendommen. Frederik den Store var ateist. Bismarck førte kirkekampen mod den katolske kirke. Hitler fortsætter samme kurs: udmærket! Uden at vide det yder de et godt stykke arbejde for os; thi hvor religionen forsvinder fra folkets bevidsthed, opstår der et tomrum — og dette tomrum, hvor man higer efter troens forlorne autoritet, fylder vi kommunister med en tro, der er vished — nemlig med videnskabens ægte autoritet!“

Jo, de har lært af prøjserne! Årene gik, vi skiltes, jeg kom til Plötzensee, hvor jeg en nat så Theodor Hespers blive ført til galgen og hængt sammen med 120 andre modstandsfolk — jeg kom fri og vandrede tilbage til Danmark og hørte, at nogle af mine venner i Østzonen var kommet i vanskeligheder. På må og få skrev jeg til Rau, der edngang var landbrugsminister — han hjalp og svarede venligt med en indbydelse til „D.D.R.“ Men jeg tøvede. Jeg hørte om en mand, der i otte år havde siddet i tugthus i øst på grund af „Wirtschaftsvergehen“ — hans kone og tre børn levede trangt i Danmark. Jeg skrev til Rau — og nogle måneder senere dukkede manden op i København. Og Rau mindede mig om et gammelt løfte, vi havde givet hinanden i Gestapos kælder: engang, hvis vi skulle slippe levende fra det, at mødes „ved hummer og kaviar“. Han holdt sit løfte.

NU VAR RAU MINISTER

Da jeg så Rau igen, var han handelsminister — kort efter blev han stedfortrædende ministerpræsident, altså næste mand efter Ulbricht. Vi stod i hans kontor og kiggede ud ad vinduet hen over ruiner og nybygninger.

Rau var oprigtig glad for at se en kammerat fra hine dage igen — og syntes næste uforandret — spændstig, lidt ironisk i sine bemærkninger, saglig indtil det kyniske. „Kan

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET
GORM
FYNS STIFTS GRUNDEJER FORS.
AKTIESELSKAB
ODENSE

**SYDFYNSKE LANDMÆNDS
SMØREKSPORT-
FORENING**
ODENSE

MIDTFYNS JERNSTØBERI
AKTIESELSKAB
RINGE

**ARBEJDERNES
AKTIEBAGERI A/S**
ODENSE

**HOLBECKS
FAJANCEFORRETNING
AKTIESELSKAB
ODENSE**

TUBORG DEPOTET
WICHMANDSGADE 10 - ODENSE

SVENDBORGS MØBELLAGER
MØLLERGADE 52 - SVENDBORG

RICH. MØLLER
G. M. FORHANDLER
SVENDBORG

K. RASMUSSEN
CIGARHANDLER
MØLLERGADE 10 - SVENDBORG

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

**KONSUMMÆLKMEJERIERNE
ODENSE**

ODENSE SEGLMÆRKEFABRIK A/S
HENRIETTESVEJ 1-3, ODENSE

REVISIONSANSTALTEN FOR FYN

**ANDELSSSELSKABET
ODENSE EKSPORTSLAGTERI**

STATSAUTORISERET REVISOR
JENS VIGGO KLEVEL
SDR. BOULEVARD 140 — ODENSE

I/S RUDKØBING MØBELFORRETNING

A/S RUDKØBING-VEMMENÆS FÆRGERUTE

FYENS ANDELS-FODERSTOFFORRETNING
ODENSE FILIAL

du se?" spurgte han mig. „Dernede, denne kælder?" "Vi trådte hen til vinduet, og han pegede mod et stort nyt hus. „Der har vi to siddet engang og drøftet Tysklands fremtid." — Altid bange for SS-manden Ebert — indskød jeg — og så kom et forbausende svar. „Han har for nylig skrevet til mig efter et vidnesbyrd om, at han sad fanget i Gestapos kælder — han gør erstatningskrav gældende overfor den vesttyske stat." „Du har vel ikke —?" „Nå, hvorfor ikke? Jeg kunne jo gøre ham den tjeneste. Han har jo siddet. Det koster mig ingenting at bevidne denne kendsgerning."

Da Rau havde sagt det, steg en tvivl op i mig, om han har gjort det af menneskevenlighed — eller af beregning. For at vinde en tidligere modstander ved en generositet, han absolut ikke har krav på — eller for at skabe forbundsrepublikken, der så — på en østtysk ministers anbefaling — udbetaler godtgørelse til en mand — fra Hitlers „livstandart"! Eller var det bare samme kyniske saglighed, som allerede i Gestapos kælder havde irriteret mig, når både Rau og Dahlem viste en ganske utilsløret foragt for jøderne. „Man kan ikke stole på dem; de tænker altid kun i materielle baner, de ræner til sig, hvor de kan komme afsted med det, de forstår ej at underordne sig en idé."

Det var omkvædet, jeg også hørte nu, da vi talte om Nasser, som Rau lige havde afsluttet handelspagt med, og SSerne, der gør tjeneste i Ægyptens hær. „Din ophidselse hører ingen steder hjemme", docerede Rau. „Nasser og SS har samme fjende: nemlig jøderne — så indbyrdes kan de aldrig blive venner. Er der så noget ufornuftigt i det, at de slutter sig sammen?"

Naturligvis — han havde jo ret. Det var jo også „fornuftigt", at Stalin sluttede pagt med Hitler — og de østtyske magthavere er alle gamle stalinister, den dag idag — af Krushtjovs nåde, der på den måde holder Gomulka — Polen i skak. „Nej tak!" hånlo Rau, „Vi skal skam ikke have liberaliseret kommunisme i D.D.R."

ALT ER TILLADT — NÅR BARE DET TJENER IDEEN

Han syntes hverken om polakkerne eller om deres Gomulka — og så blev det atter åbenlyst, at alle slags krumspring, også de mest unormale forbindelser er tilladt, bare det tjener idéens mål — et mål, ingen kommunistfører vil tabe af syne, nemlig oprettelsen af det jordiske paradys — og i denne eschatologi afsløres deres inderste drivkraft som en perverteret tro, en kristen tro, der trækker åbenbaringens forjættelse om den nye verden, en nyskabt, lykkelig og forklaret jord, om menneskets „omkalfatring", dets genfødsel ned til et jordisk, et plat materialistisk plan „mennesket kan selv", sagde Rau uden at ane, hvor rørende naiv, hvor ligefrem sympatisk han blev, da han begyndte at udmale for mig dette kommende rige, dette lykkeland og fantasifoster.

„Vi afskaffer pengene. Alt forløber gnidningsløst, idet produktion og konsumtion er i absolut ligevægt. Du går ind i en forretning — og tager, hvad du har brug for, bøger,

brød, kød, kjoler." „Hvem garanterer for, at jeg ikke tager et helt bibliotek!" „Menneskene bliver opdraget — der hører lang tids skoling til!" „Altså dog: ånden bestemmer eksistensformen! Ellers hævder I netop det omvendte „Das Sein bestimmt das Bewusstsein".“ „Der er en vekselvirkning."

Vi kom ind i en håbløs diskussion; men det, der slog mig igen, var denne blanding af uførenelige elementer i Raus psyke, som han har fælles med så mange sekterere: en urokkelig tro på, at alt kan forklares og ordnes, bare man strikt følger idéen — vejen til målet udelukker dog ikke snusfornuftige kompromiser, ja, snavsede forbindelser og umoralske handlinger. Men målet, der synes for dem ophøjet og hævet over al kritik, er for os andre at se et spidsborgernes „paradis", en gnidningsfri velfærdsstat, en tvangstrøje for et reduceret menneske, der har givet afkald på det, som først gør livet attråværdigt: nemlig retten til i frihed at binde sig til erkendelse af, at menneskets væsen bundet i det metafysiske.

NORSK HILSEN

Skaberen af „Solhögda", professorinde *Sylvia Salvesen*, Oslo, sender danske venner denne hilsen:

Jeg sender bladet „Pigtråd" et billede av „Solhögda" rekreatjonssted med en hjertelig hilsen til alle mine danske kamerater, og håper flest mulig vil glede oss ved å komme til Norge til sommeren.

God og velsignet jul og et lyst og lykkeligt nytt år ønsker norske venner.

SYLVIA SALVESEN.

KØBENHAVNS KUL- & KOKS KOMPAGNI

AKTIESELSKAB

FRITS LERCHE
TOBAK - VIN
AMAGERBOULEVARD 133 KBHV.

NIKI - KUNST
DANMARKSGADE 71 FR. HAVN

ELECTRA I/S
DANMARKSGADE 36 FR. HAVN

F. SALLING A/S

AARHUS

K. WILCHEN LAURSEN
OLE RØMERSGADE 65 AARHUS

AKTIESELSKABET
C. A. QVADE & CO.
SAKSKØBING-AFDELING

M. OLESEN

AUT. FORD-FORHANDLER

HOLSTEBRO

CHR. V. MENDE & CO.

MEDICINAL- OG MATERIALHANDEL
KRONPRINSENSGADE — KØBENHAVN K.

Anthon Berg

K. L. LARSEN & E. C. PEDERSEN
FRYDENDALSVEJ 4 - KØBENHAVN V.

REPRODUKTIONSANSTALTEN NOVA
VESTERPORT - KØBENHAVN V.
TELF. PALÆ 507—508

ARHUS STEVEDORE KLUB

JULIUS KYSTERS EFTERFØLGERE A/S
AARHUS

BP GAS A/S — AARHUS

A/S AUTOMOBILFORRETNINGEN VULKAN

K. KNUDSEN
AUT. GENERAL MOTORS FORHDL.
HOLSTEBRO

Uden tvivl var Rau en idealist, rede til at dø for sin idé, men også rede til at gå over lig, om det skulle være nødvendigt. Skæbnen har sat ham på en post, der ikke forlangte yderligere hårdhed; hans hænder var ikke blodplettede.

Selv de „frie jurister“ i Vest-Berlin giver hans karakter et godt skudsmål. Så er det forståeligt, at arbejderne fra Stalinallé under oprøret i 1953 ønskede at tale med Rau som den eneste af Øst-Tysklands førere, de ville godkende.

EN VEN LOD HAN FALDE — PARTIET FORLANGTE DET

Men han var dog hård nok til at lade sin ven Franz Dahlem falde, fordi partiet forlangte det. En idealist med en gal idé — og netop derfor som alle sekterere uberegnelig, om ikke farlig.

Naturligvis: han havde svar parat på alle spørgsmål — hvilken minister har det ikke? SSD — hemmeligt politi: selvfølgelig mod agenter og provokatører. Frihed? Naturligvis: der er jo flere partier — og flere aviser. Kollektivisering: alle går frivilligt med til det. Afstemning? Jo, 98,2 pct. stemmer for regeringen, der har flere partier (dog kun een stemmeseddel). Menneskerov i Vest-Berlin: et nødvendigt onde, fordi amerikanske spioner underminerer Øst. Tidligere nazister i regeringen? Jo, hvorfor ikke, når de erkender deres fejl.

At han virkelig troede på „paradisets“ tilsynkomst, dets langsomme, men sikre, fordi „dialektisk“ sikrede udvikling og synlige udfoldelse i „D.D.R.“, fik jeg et entydigt bevis på, da han sendte mig på rundrejse i „Zonen“ med disse ord: „Hold nu øjnene og ørerne åbne — så vil du se: kirkerne er tomme, uden kirkekamp, fordi befolkningen ser vore resultater. Arbejderne, der ejer fabrikerne, er på vej til kommunismen; ungdommen flokkes omkring vore fæner.“

PROPAGANDAEN — OG VIRKELIGHEDEN

For enhver, der bare nogenlunde uholdet færdes igennem Østtyskland,

er det mere end åbenlyst, at stik det modsatte er tilfældet. Hvorfor tillod han mig så at rejse — ene og fri — dersom han ikke var overbevist om, at jeg ville opleve hans påstandes rigtighed? Også tro kan gøre blind: Rau lukkede bevidst øjnene for det, der ikke passede i hans kram, og lod sig gerne dåre af den facade, funktionærerne byggede for ministeren.

Da vi tog afsked med hinanden i Leipzig under messen, sad vi endnu engang hyggeligt sammen i H.O. restauranten „Astoria“. Der blev serveret hummer og kaviar — men venskabet var ikke mere det samme som

i Gestapos kælder. En verden skilte os — og ingen fælles modstander bandt os mere. Så meget var dog tilbage af det gamle kammeratskab, at jeg åbent kunne fortælle om mine negative indtryk på rundrejsen uden at blive afbrudt eller føle mig truet. Han afvæbnede mig ganske simpelt og det gjorde han godt.

Han spurgte bare: „Er der ikke i Danmark professorer, der lærer, at alt også menneskets ånd er af stofkets natur? At videnskaben nok skal finde frem til den energikilde, der laver tænkerne?“ Jeg måtte bekræfte: de fandtes. De er endda anerkendte som biologer og filosoffer.

Dachau-Klubben

„Fred på Jord i menneskene Velbehag“, således står der i julebudskabet, der henvender sig til alverdens mennesker, der bekender sig til den kristne tro.

I denne „paddehattetid“, hvor man ikke kan åbne aviserne uden at læse om en ny atomekspllosion her og en eller anden privat krig dér, kan man ikke lade være med at ønske, at det var jul hver dag, og — hvad der er

det vigtigste — at vi mennesker ville leve efter dette julebudskab.

Skulle alle vi tidligere høftlinge, hvoraf mange af os endnu er mærket af ar på sjæl og legeme, give udtryk for et ønske, måtte det være dette:

FRED PÅ JORD OG I MENNESKENE VELBEHAG

Med dette ønske vil DACHAU-KLUBBEN ønske alle fangekammerater med familie nær og fjern en glædelig og velsignet jul.

På klubbens vegne
Svend Busk, formand.

Tre ledende Dachau-kammerater. Fra venstre: Erik W. Beermann, Sv. Busk og O. V. Brøbech.

**MAGDALENE-
MØLLENS
RUGBRØD**

*- det
smager
bedre*

E. B. M.

ØSTERGADE 1
AARHUS

AKTIESELSKABET

AARHUS SAVVÆRK

C. HOFMAN & CO.

AKTIESELSKAB
AARHUS

C. CLAUSEN

DAMPSKIBSREDERI A/S
AARHUS

MARIE CHRISTENSENS

KONDITORI
AARHUS

M. SIESING A/S

DANSGADE 11 — AARHUS

REVISIONSFIRMAET

M. GLYTTING & M. BLOKDAL-PEDERSEN

AARHUS

DANSK ANDELS KULFORRETNING

A. M. B. A.
AARHUS

AARHUS STEVEDORE COMP.

DET DANSKE TRÆLASTKOMPAGNI A/S

AARHUS

AKTIESELSKABET

KORNERUP, KOCK & BANG
AARHUS

I/S SAGFØRER-AUKTIONERNE

I AARHUS

BØGER

William L. Shirer: Det Tredie Riges Storhed og Fald. I—II. 344 + 417 s. — Berlingske forlag. — Overs. af Mogens Boisen.

Denne bogs berømmelse er velfortjent. Det er virkelig lykkedes forfatteren at give et på en gang fængslende og historisk pålideligt billede af denne mærkelige periode i verdenshistorien, som går under Hitlers navn.

Han har ganske vist også haft større muligheder end forfattere af historiske værker ellers har, fordi der vel næppe er nogen anden periode, der foreligger så vel oplyst gennem et kæmpemæssigt kildemateriale, som netop Hitlertidens Tyskland. Den største vanskelighed er netop den uhyre stofmængde, som står til rådighed. Det er menneskeligt umuligt at gennemarbejde det hele, man må nøjes med at søge frem til det mest repræsentative og i den henseende synes forfatteren at have haft en heldig hånd.

Som man vel vil kunne forstå, er fremstillingen i høj grad bestemt af det materiale, som er blevet erobret i de tyske arkiver, men da det jo i første række er den tyske historie, som skal belyses, gør det mindre til

sagen, at man ikke har adgang til arkiverne i de andre lande i samme udstrækning.

Værket læses som en roman, virker i allerhøjeste grad spændende, skønt forløbet er velkendt, men unægtelig også uhyggeligt. Gang på gang griber man sig selv i forbavelse over, at sådanne slyngelstreger virkelig har været politisk mulige. Men man kan jo også huske tilbage, dengang da det foregik, hvorledes det tog år for de uindviede at tro på rygterne, for: hvordan var det tænkeligt, at mennesker kunne bære sig således ad! Dækket af al denne godtro gik Hitler fra den ene „nederdrægtige“ sejr til den anden.

Og så den kreds af mænd, der stod omkring ham! eller som fra andre grupper hjalp ham. Det er en køn samling!

Men Hitlers personlighed står også klart tegnet. Det går ikke med at sige, at han var „sindssyg“, det kan i al fald først anvendes om ham, da han i den sidste tid var fortabt i sit eget storhedsvanvid. Men ellers fejlede hans forstand bestemt ikke noget. Han var på sin vis udstyret med en dæmonisk genialitet.

Forfatteren gør også udmærket rede for de politiske, sociale, økonomiske og almindelige historiske forudsætninger for nazismens opståen og gennembrud, ligesom der også gives rammende karakteristik af personer, der kom til at spille en afgørende rolle i det historiske forløb, også uden for Tyskland, f. eks. Neville Chamberlain og hans politik og russernes tvetydige holdning op mod krigens begyndelse i 1939.

Alment menneskeligt er det værdifuld læsning, fordi man får et sandfærdigt eksempel på, hvor hensynsløse mennesker kan være, når det gælder idé og magt, forenet i én mand. Hitler er ikke verdenshistoriens eneste tyrann af denne type, men vel den vi kender bedst. Han afslører de forfærdelige muligheder, der ligger skjult i det menneskelige sind, når de anvendes i det ondes tjeneste. Skildringen i disse to bind omfatter udviklingen indtil 2. verdenskrigs udbrud.

PAUL HOLT.

„Nå, og hvad kalder de sig så — kommunister?“ „Nej, nærmest — humanister.“ Han lo: „Hvor inkonsekvent! Dersom de gennemtænkte deres påstand, måtte de politisk vedkende sig kommunismen — ellers er de det jo allerede — og jeres ungdom ligeledes. I leverer jo selv værktøjet til os! I aner ikke, at I nærmer jer mere og mere til vor livsopfattelse. Om I vil eller ej: historien tvinger jer over til os!“

Nogle mænd fra det ydre Mongoli, iklædt farveprægtige silketøjer, gik forbi: „Se dem — indtil for nogle få år siden levede de endnu i lamaistisk overtro — idag står der i stedet for en buddhastatue et Karl Marxbillede i deres telte og hytter!“ Jo, troen erstattet ved overtro på en antikveret videnskabelighed, på halvfemsernes klunkeoptimisme, på en snusfornuftig spidsborgerlighed — pakket ind i dogmer og leveret som surrogat for religion.

JEG SØGTE AT FA MENNESKET AT SE

Vi skændtes — og skiltes for aldrig mere at ses. Og dog blev der en gåde tilbage. Gang på gang havde jeg forsøgt at åbne skallen for kommunistføreren, så mennesket kom til syne — det lykkedes, når vi talte om vind og vejr og fængselsminder — men ikke så meget som den mindste indrømmelse på det politiske område. Jeg ligefrem tryglede om en bekendelse, at partiet kunne svigte — som sandhedskilde — for at redde mennesket bag ministeren Rau. Det lykkedes ikke.

Men ganske umotiveret gentog Heinrich Rau ved afskeden, hvad han engang i Berlin havde overrasket mig med at sige. „Når jeg engang ikke mere behøver at være minister, så vil jeg gerne skrive en bog om store mænd, der udløste begivenheder, som de selv ikke mere kunne slippe fra, skønt de i det skjulte måtte ønske det — Napoleon, Hitler, Stalin...“ „Og Heinrich Rau —“ prøvede jeg at drille. Han afværgede — men han var mærkelig fraværende.

Han nåede ikke at skrive bogen.

HANS RÜTTING.

CHR. RASMUSSEN A/S
MØBELETABLISSEMENT A/S
VESTERGADE 14, RANDERS

WENNEBERGS EFTF.
v/ GLARMESTER K. KRISTENSEN
HOBROVEJ 1 — RANDERS

ANDR. JENSEN & SØN
CYKLER EN GROS
HJØRRING

A/S JESPER DINESEN
HOBRO

CHR. BIRK
URMAGER OG OPTIKER
HOUUMEDEN 5 — RANDERS

DANSK HANDELSBLAD
AABYHØJ

E. STRANDGAARD
VOGNMAND
BRABRAND

BYRGE
TORVEGADE 1 — RANDERS

JYDSK KAFFEKOMPAGNI
RANDERS A/S

STRUER ANDELS-SVINESLAGTERI

I/S C. PETERSEN
SØNDERMØLLE KLÆDEFABRIK
PR. VIBORG

SPARE- OG LÅNEKASSEN FOR HOBRO OG OMEGN

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR HOBRO OG OMEGN

DANSK KAFFERISTERI
AKTIESELSKAB
KOLDING

ERIC OLSEN & CO.
INTERNATIONALE TRANSPORTER — RANDERS

A/S FREDERICIA TRÆLASTHANDEL

FREDERICIA BYES OG OMEGNS

SPARE- OG LÅNEKASSE

Fortsat fra side 195

pigtraad og en del effekter fra lejren. Vognlæsset ankom fredag den 2. december til militærområdet ved Ryvangen lige ved tyskerne henrettelsesplads.

Ideens ophavsmand er Grome Nielsen, Frihedskampens Veteraner, Fællesudvalget, Neuengammekomiteeen og den danske generalkonsul i Hamborg har fået udvirket, at effekterne blev frigivet, så de kunne bringes til Danmark.

Der er ikke taget endelig bestemmelse om, hvor cementstolperne skal anbringes. Et af forslagene går ud på, at de stilles op i et område mel-

lem henrettelsespladsen og gravene i Mindelunden.

Det var åbenbart i sidste øjeblik, effekterne blev hentet, da tysk mandskab allerede var i gang med at tilintetgøre dem, bl. a. med det formål at omdanne cementstolperne til vejbelægning.

Hvorfor blev de sådan?

Jens Bjerneboe:

„Den onde hyrde“.

Det Schönbergske Forlag.

175 sider, kr. 19,75.

Den norske forfatter Jens Bjerneboe's sidste bog, „Den onde hyrde“, er en hård og brutal bog, skrevet i indignation og forbitrelse. Emnet er

ungdomskriminalitet, skolehjem og fængsler.

En dreng, Tonnie, er opvokset under dårlige forhold, han kommer på skolehjem, hvor han kommer under dårlig påvirkning og opdrages på en hård og uforstående måde. Han forser sig og kommer i fængsel og har været indespærret — på den ene eller anden måde — det meste af sin tid.

Da fængslets porte endelig åbner sig for ham, vandrer han ud i friheden med en ærlig vilje til at begynde et nyt liv, arbejde og blive borgerlig. Han opsøger straks sin moder, men der kommer han meget ubelejligt. Hun tænker kun på sine mandfolkeforbindelser og vil ikke have sønnen som en klods om benene. Hun støder ham fra sig, skønt han tørster efter kontakt med andre. Han finder så den pige, som han har kendt som ganske ung dreng, og som han har tænkt på al sin tid i fængslet. Han holder af hende, og hun holder vel egentlig også af ham, men hun vil også ind i rolige, trygge forhold og har derfor sluttet sig til en ældre mand, som har arbejde og som måske vil gifte sig med hende. Hun vil altså det samme som Tonnie, men hun tror ikke på ham. Han har været i fængsel og han vil komme der igen, mener hun. For at kunne klare sig, trænger Tonnie til at have nogen at støtte sig til, til nogen, der tror på ham, men her bliver han skuffet.

Han søger at få arbejde, men også det mislykkes. Han har intet lært, og han er knækket af fængselsopholdet, han er kort sagt udstødt af samfundet. Han bliver desperat og opsøger en kammerat fra skolehjemmet og fængslet, og de slår deres pjalter sammen. De vil hævne sig på samfundet, som de personificerer med deres gamle plageånd, læreren fra skolehjemmet. De opsøger denne og slår ham ned. Politiet får hurtigt færten af dem og slår snart ned på dem. Det lykkes kammeraten at undslippe, medens Tonnie bliver taget og fængslets porte lukker sig atter bag ham.

— Også i Danmark har vi haft litteratur om opdragelsesanstalter og skolehjem, og den har sikkert været medvirkende til, at forholdene er blevet stærkt reviderede herhjemme.

CARL F. NIELSEN
HERNING

N. C. Jensens eftf.
UHRMAGER & GULDSMED
BRÆDGADE 7 — HERNING

KOLMAN & BOLET
BRÆDGADE 6 — HERNING

CHRISTENSENS
BOGTRYKKERI
HERNING

HERNING ELEKTRO
MEKANISKE VÆRKSTED

HOLGER OLSEN
JUVELER & GULDSMED
BRÆDGADE 30 — HERNING

LUND & ERICHSEN
ELEKTRO-INSTALLATION A/S
BRÆDGADE 49 — HERNING

C. MELDGAARD ANDERSEN
TRIKOTAGEFABRIK
HERNING

EDVARD BENDTSEN
AUT. VOLVO FORHDL.
HERNING

HAMMERUM HERREDS
SPARE- OG LAANEKASSE

HERNING KLÆDEFABRIK A/S

FOLKEBANKEN
FOR HERNING OG OMEGN
AKTIESELSKAB

HERNING HEDE- & DISCONTOBANK
AKTIESELSKAB

MIDTJYSK KONFEKTION
TH. NIELSENSGADE 94 — HERNING

A. BOLL MASKINFABRIK A/S
HERNING

HERNING SVINESLAGTERI

KONFEKTIONSFABRIKEN ANGLI
HERNING

Sværere er det dog at ændre menigmands indstilling til de unge, der er snublet i starten. Det miljø, de unge er vokset op i, og de forhold, samfundet har budt dem, er skyld i, at det går dem som det gør. Samfundet er ikke nogen god hyrde — selv i en velfærdsstat — i hvert fald ikke for sine sorte får.

OLAV HOLST.

En frygtelig bog — men den er nødvendig.

Gert Munch:

„Det skete i vor tid“.

Samlerens Forlag.

71 sider, kr. 12,50.

„Det skete i vor tid“ bærer undertitlen „En dokumentarisk reportage om historiens største forbrydelse“ og den er bygget over materiale bl. a. fra arkiver i Warszawa og Gdansk og fra Nürnberg-processen. Bogen handler om nazisternes besættelse af Polen og skildrer udryddelsen af jøder og polakker. 6 millioner jøder blev dræbt, heraf alene i Auschwitz de 4 millioner.

Der er faktisk mere billedstof end

tekst, men hvilke billeder! Teksten med dens opremsning af forbrydelser og enorme mængder af tragiske menneskeskæbner, gør ikke så stort indtryk, for man kan ikke fatte det, men billederne taler, og de taler stærkt. Når man viser bogen til unge mennesker, for hvem den anden verdenskrig er historie, så siger de kort og afvisende: „Det er propaganda, det er løgn, for sådan kan mennesker ikke være“. Men de, der kender lidt til tingene, ved, at alt kunne ske, og at der ingen grænser var for de uhyrligheder, som en fanatisk diktator kunne få sine tilhængere til at udføre.

Om den frygtelige skæbne, som den polske modstandsbevægelse led i Warszawa i august 1944, da den rejste sig mod tyskerne, medens den russiske hær standsede op ved Weichselfloden uden for byen, skildrer bogen noget vagt med ordene: „Et af krigens store vanskelige spørgsmål er at bedømme situationen den 1. august, da den polske opstand begyndte i forståelse med London“.

OLAV HOLST.

Før k-z-fange. Nu dansk Syd-slesvig-kandidat	141
Giesela — efter at hun havde set „Mein Kampf“	9
Glemme tiden med nazistisk terror	95
Goerdeler — rigskanslerremnet ...	7
„Helgen“ sidder på anklagebænken	169
Hess, Rudolf, dyreste fange ..	33
Heyde, Werner, dræbte 80.000 ...	145
Historieskrivning, Lidenskabsløs	111
Historikerne loves støtte fra regeringens	71
Hitlers hjernesvind	145
— på anevæggen	145
— stadig æresborger	52
Hæstrup, Jørgen, besøger nu universiteterne og seminarierne ..	35
Jakobsen, Frode. Tale d. 9. april	56
Jødeforfølgelserne. Dokumenter, Fortrolige	11
— Eichmann myrdede 6 mill. ...	23
— Føstmåltid efter nedskydninger	157
— Hagekorssmøri	15
Hagekorssmøri analyseret	167
Kjeldsen, K. 60 år	52
Knud, Arveprins om 29. august	115
Kommuneskole opretter frihedsmuseum	131
Krigsgrave, Tyske i Danmark ...	157
Kulturinstitut, Dansk i Dortmund	157
—, Tysk i København	153
K-z-biler, Ikke flere	176
— episode ved skib i Gedser ...	145
Lidice — ikke historie	153
—, Tyske roser til	35
Likvideringerne	41
— Sag kræves rejst	145
Lorenzen, Hans, 70 år.	159
Lægeundersøgelse af ex-fanger	87, 137 145
Løftestang for landssvigere? ...	107
Medicinhjælp — mistede k-z-erstatning	145
Modstandsmand, Tysk ser på Danmark	137
Mussolini, R., og Skorzeni	52
Naziudstilling i Husum	31
Norsk hilsen	197, 199
Præst (tysk) skrev til Hitler ...	176
Præsten udstedte falske papirer	171
Rejser i 1961	29
Riis, Poul. Tale 4. maj	87
Rorup-ofrene mindet	123
Sachsenhausen — Mindepark ...	44

- PIGTRÅD 1961 -

EMNEREGISTER

Accept ønskes af den tyske folketingsmand	123
Afkald på 400.000 kr.	87
Berlin. Modstandskonference ...	193
Besættelsen af Danmark meningsløs	15
Blumenfeldt om et fælles Europa	109
Bormann, Martin, banearbejder i Bolivia	15
Buncke-proces. Krav om dansk ..	135
— På fri fod i Tyskland	159
— Privilegium for nakkeskud ...	173
— Sagen følges	173
Bøgerne om frihedskampen. Glubende appetit	143
Daell, P. M. 70 år	129
Dansk og tysk på talefod	39
De mødtes i en kælder	195
Det var meget værre (Vidste ty-	

skerne besked?)	4
Dokumentarfilm i TV	175
Dokumenter, Fortrolige om „Krystalnatten“	11
Eichmann myrdede 6 millioner ..	23
Ene i 1943	180
Englænderne måtte bøje sig ...	185
Fiil, Gudrun, hader ikke	29
Fordelingsnævnet. Paragraf 6-sagerne	4, 143
— Næppe færdigt til nytår	97
400.000 revalideringskroner	71
Frihedsdag, Danmarks (Digt) ...	55
Frihedskampen og Sydslesvig ...	97
Frihedskæmper siden 1928	181
Fællesudvalget bør ikke glemmes	3
— Formanden hædret	69
Fængselsnøgler til Frihedsmuseet	127
Fører i tyske k-z-lejre efterlyses	121

VALSEMØLLEN

AKTIESELSKAB
ESBJERG

BRØDRENE LEERVAD

AUT. ELEKTRICITETSFIRMA
NORGESGADE 41 — ESBJERG

K. DIDERIKSEN

SPEDITION — STEVEDORING
ESBJERG

A/S BRØDR. NISSEN

ESBJERG

TOBIESENS PAPIRHANDEL

ESBJERG

J. P. CLAUSENS EFTF.

TORBEN OXBØLL
STATSAUT. REVISOR - ESBJERG

H. NORDLAND-HANS NORDLAND

A. STENTEBJERG
STATSAUT. REVISORER ESBJERG

A/S VESTJYDSK
KRYSTAL - ISVÆRK
ESBJERG

THORVALD BORNHØFT

ESBJERG

AKTIESELSKABET VARDE BANK

ESBJERG AFDELING

WIGGO KONGSTAD A/S

FISKEBROGADE, NY HAVN
ESBJERG

E & C's

HØNSEFODERFABRIK A/S
ESBJERG

CARL LASSENS EFTF.

SPEDITION
ENGLANDSKAJEN — ESBJERG

ESBERG BANK

AKTIESELSKAB

AGRICOLD

ESBJERG

OTTO BERTELSEN

RADIO - SENDERE - EKKOLOD
ELEKTR. SKIBSANLÆG
NYHAVNSGADE 25 — ESBJERG

OVE SCHRØDER & KARL HANSEN A/S
CIVILINGENIØRER & ENTREPRENØRER
ESBJERG

B. LETH PEDERSEN

CIVILINGENIØR
BORGERGADE 34 — ESBJERG

AKTIESELSKABET

C. J. CHRISTENSENS PAPIRHANDEL
ESBJERG

J. ANDERSKOUV OG A. T. THOMSEN
RÅDGIV. INGENIØRER — ESBJERG

PELSDYRAVLERNES FISKEOPKØB
ved OSCAR WILHELMSSEN — ESBJERG

Samtaler med tyske nazister 63, 83	— Satan i kvindeskikkelse 148
„Skammer mig over at være tysker“ 109	Skød. Jeg var en af dem, der ... 41
SS-ere, Gamle vil tale med 173	Stævne, Europæisk i Kbhvn. ... 99
Sverige, Flugten til (som film) 159	Tak til politifolkene 29
10 milliarder til nazismens ofre .. 173	Tjekiske dokumenter 171
Tyskerne. Lære at vurdere dem på en anden måde 163	— Søger nu mod nord 173
Tysklands aktstykker om besættelsen udgives 173	— Good will i dag 58
— skyld 171	Vejen til Tyskland 57
Ville han blive løsladt 179	Vinde troen tilbage 59
Zacho om den store verden, der kaldte 103	

BOGANMELDELSER

Den onde hyrde 205	Det skete i vor tid 207
Eksekution 105	Flugten mod afgrunden 17
Flygtende tid (digte) 72	Hemmelig sender 171
Hitler I—II 155	I heltespor 17
I menneskelighedens navn 19	Ingen kender natten 155
Jeg jagede Eichmann 91	Pressen under besættelsen 36
Sabotage 91	Tiden derefter 157
Tredie Riges Storhed og Fald ... 203	Vejs ende 72
Vendepunktet 147	

EICHMANN. Bogen om 35	— Dom ca. 15. december 175
— Höss, Rudolf. Vidne 118	— Kræves dømt til døden 129
— Myrdede 6 millioner 23	— sagen udsat 35
— Selvmord i sagens kølvand ... 145	— Til Danmark for at berolige 129
— Vil retssagen skabe had? ... 57	

FORENINGERNE

Dachau-Klubben. Befrielsesdagen mindet 69, 91	— Fremragende fransk film ... 175
— Generalforsamling 69	— Julehilsen 201

— Manneaften 15	— Studiekredsen lægger ud 129
— Udflugt 105	Erhvervshemmede fra Frihedskampen.
— Generalforsamling 69, 175	— Aarhus-afdeling stiftet 175
Frihedskampens Veteraner.	— Dansk komite 27
— Unge gæster i København ... 89	Gestapofangerne.
— Aktuel aften 148, 160	— Befrielsesaftenen på Strøget 71
— 4. maj ved Helligåndskirken 89	— Generalforsamling 31, 49, 193
— Juleaften i Ryvangen 20	— Landsstævne 31, 91, 112
— Møder 15	— Randers mindes 29. aug. ... 148
— Rådhuspladsen. På 56	— Samarbejde 49
— Udflugt 91	Neuengammeklub (polsk) dan-
net 85	Sachsenhausen-forening startet .. 49

FORFATTERLISTE

Alsinger, Knud 55	Andersen, Kristian 105
Eigenbroth, N. A. 131	Fosmark, Hans 23, 25, 36, 41, 115, 118, 163, 181, ... 185
— Johs. 3, 6, 39, 43, 44, 57, 69, 72, 75, 95, 99, 103, 107, 125, 127, 135, 137, 141, 143, 151, 169	Hald, A. Hjorth 9
Hatting, Jørgen 7	Holst, Olav 17, 19, 109, 155, 157, 205
Holt, Paul 91, 147, 203	Jaskiewicz, Sergiusz 59
Kornbeck, Rejser 1961 29, 167	Kürstein, Poul 4
Lykkestrand, E. 31	Mair, Louis le 143
Outze, Børge 180	Pedersen, Helge 17, 155
— Otto 160	Prytz, R. 72
Roland-Anderson, Sv. 31	Rütting, Hans 63, 83, 195
Schmidt, Hans 123, 141	Simonsen, Jens 171
Theisen, Hem. 85	Vestergaard, H. J. 121

FRIHEDSKOLLEGERNE

Aalborg — Gave 35	— 226 kollegianere 87
Kammeraternes Hjælpefond.	

— Krav om krematoriepladsen i Neuengamme 151	— Roligt halvår 97
— Ryvangen. Lysenes aften ... 89	

K-Z-LEJRENE

Auschwitz. Bogen om forberedes 132	— Museum 31
Buchenwald. Start af Hollands kirkeakademi 33	Dachau. Mindestævne 111
Ladelund 191	Neuengamme. Krematoriepladsen som europæisk mindepark 151
— Lejrens befrielse mindet 92	— Pigtrådsstolper til Danmark 69
Sachsenhausen. Dansk museum. 31	— Indvielse 75
— Mindepark 44	

MINDEORD

Alstrup, Åge 167	Mosegaard, Walther 160
Olesen, Otto W. 129	Stassek, Poul 85

PROCESSER

Bach-Zelewski, Erich von dem, dømt 35	Baer, Richard, bad om nåde 15, 35
— Steriliserede jøder 111	Chmielewski, Karl, anklaget ... 71
Cornely, Fritz, anklaget 169	Dusenschön, Willi, anklages 52
Hamann, Heinrich, tilstår 71	Heyde dræbte 80.000 25
— overført til Limburg 145	Kihn, dr. Franz B., til forundersøgelse 111
Meiert, Bruno. Krigsforbryder ... 159	Mengele, Josef, efterlyses 52
Muzikant, Gottlieb, skyldig 15	Müller, Heinrich, eftersøges 71
— Hermann, jages 35	Rasmussen, Walther Carl, anholdt 147
— Hjælp fra Pancke 159	Reinefarth, Heinz, for retten ... 157
— orlov 173	Sachsenhausen-bøddel 43
754 retssager i Tyskland 35	Wessel, Heinrich. Oplysninger ønskes 6
Wolf, Heinz, eftersøges 15	

STIPENDIER, LEGATER

Mindefond om befrielsen (Kbh. kom.) 159	Studiestipendier til Sverige 139
---	--

A/S VALUE

DYEKJÆRS HUS
ESBJERG

H. P. BANGS

VOGNMANDS- og FLYTTEFOR.
ESBJERG

J. LAURITZEN's EFTF.

MÆGLERFORRETNING
HAVNEGADE 61 — ESBJERG

„CERES“ A/S

AABENRAA

AABENRAA

MARGARINEFABRIK

RUGEMASKINEFABRIKEN

„PRIMULA“

BØVLINGBJERG

ÆBLEBERG

FRUGTPLANTAGE

PR. KIRKEHØRUP

A. HUNDEVADT

HADERSLEV

A/S SEVERIN SCHMIDT

HADERSLEV

CHRISTIAN PETER BARSØE A/S

AABENRAA

A/S RIBE JERNSTØBERI

ALS HUSHOLDNINGSSKOLE

VOLLERUP ST.

CENTRAL-MØBELLAGERET

H. M. JOHANSEN — SØNDERBORG

SØNDERBORG BYS SPAREKASSE

DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI

AKTIESELSKAB

MARIUS BOEL

„BORGMESTERGAARDEN“
ALBANIGADE 5 - ODENSE

MASKINFABRIKEN SIO A/S

ODENSE

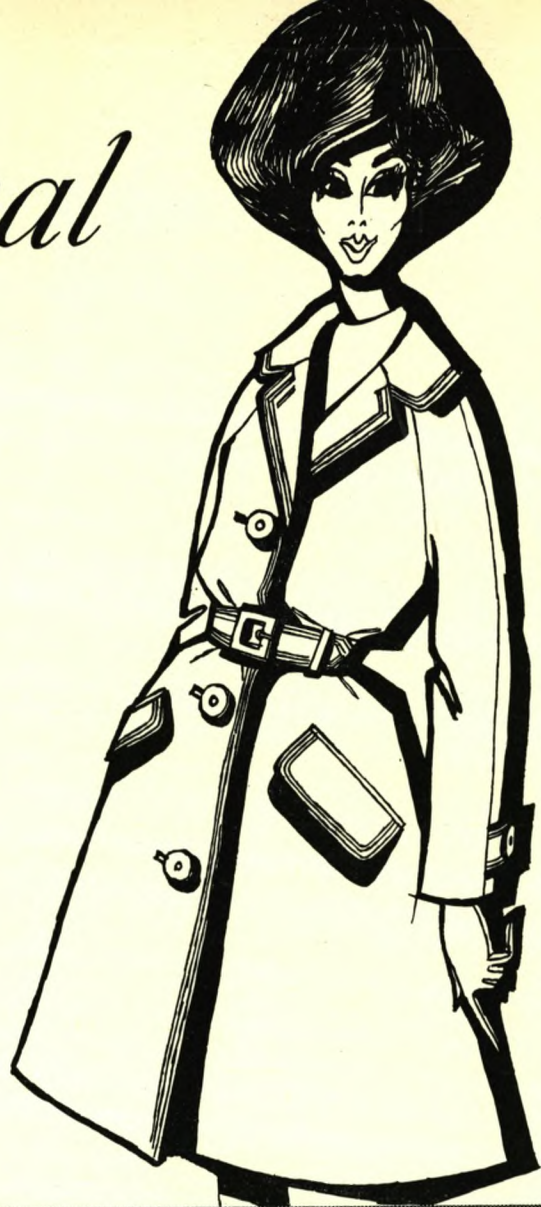
FYNS TIDENDE

A/S HAUSTRUPS FABRIKKER

ODENSE

MØLLER & CO. ODENSE A/S

*International
elegance
har nu
hjemsted
i Odense*

BILLED SKÆRERVEJ 1 - ODENSE

